

סב לשון רבנו זכרוננו לברכה

"ויסב אלקים את העם וכו'": (שמות יג)

א דע, שעל ידי אכילתם של ישראל נעשה יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה אפין באפין, בבחינת (רות ב): "ויאמר בעז לרות לעת האכל גשי הלם". לעת האכל דיקא, הינו על ידי

האכילה, גשי הלם - דא יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בחינת (בראשית מד): "ויגש אליו יהודא" - דא תקרבתא מלכא במלכא (וזהר ויגש דף רז, וע"ש בפירוש הרמ"ז), רק האכילה צריך להיות מאכל אחר שנתברר ואין בו שום תערובות, פי מאכל שיש בו תערובות, על ידי מאכל פנה יוכל האדם לחטא:

ביאורים

סב

לשון רבנו זכרוננו לברכה

רבנו ז"ל מקדים את הפסוק: "ויסב אלקים את העם וכו' דרך המדבר ים סוף, וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים" (שמות יג), ובסוף המאמר יתבאר הרמז בפסוק זה על פי דרכו של המאמר.

א. דע, שעל ידי אכילתם של ישראל נעשה יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה אפין באפין - יחוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים, בבחינת מה שנאמר (רות ב): "ויאמר בעז לרות לעת האכל גשי הלם, ואכלת מן הלחם וטבלת פיתך בחומץ", ורמזו בזה, כי "לעת האכל" דיקא, הינו על ידי האכילה, "גשי הלם" - דא יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה - זהו יחוד של הקב"ה ושכינתו, שהקב"ה, שזהו בחינת פרצוף (בנין רחמי) 'זעיר אנפין' (המורכב מששת הספירות: 'חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד) מתייחד ומתחבר עם ספירת המלכות, שהיא בחינת השכינה הקדושה, והטעם ש"גושי הלם" רמזו על יחוד של הקב"ה ושכינתו, כי זהו בבחינת מה שנאמר כשאחי

יוסף דיברו עם יוסף שישחרר את בנימין אחיהם (בראשית מד): "ויגש אליו יהודא", ודרשו על כך בזהר: 'דא תקרבתא מלכא במלכא' - זהו התקרבות מלך במלך (וזהר ויגש דף רז, וע"ש בפירוש הרמ"ז), והיינו שיהודה ששורשו בספירת המלכות התאחד עם יוסף ששורשו בספירת ה'יסוד', (כי יהודה הוא מלך כי היה מורשש בספירת המלכות, וגם יוסף הוא מלך, כי גם היסוד נקרא מלך על שם שהוא ענף התפארת הנקרא מלך), נמצא ש"ויגש" רומז על יחוד ספירת היסוד והמלכות, שזהו בחינת יחוד של הקב"ה ושכינתו, ולכן גם "גושי הלם" רמזו על יחוד של הקב"ה ושכינתו, וזה נעשה "לעת האוכל", דהיינו על ידי האכילה, רק האכילה צריך להיות מאכל אחר שנתברר, ואין בו שום תערובות, והיינו שנתברר מאחיות הרע והקליפות שבו, כי על ידי שאכל אדם הראשון מעץ הדעת נתעברו במאכלים אחיות הרע והקליפות (קיצור ליקוטי מוהר"ן, ואז כשאוכל מאכל שנתברר נעשה על ידי אכילתו יחוד של הקב"ה ושכינתו, פי מאכל שיש בו תערובות של הרע והקליפות, על ידי מאכל פנה יוכל האדם לחטא, ואז אדרבה על ידי החטאים נעשה פירוד בין הקב"ה ושכינתו (קיצור ליקוטי מוהר"ן).

עיונים

יחוד בעוז ורות הוא בחינת יחוד היסוד והמלכות, יחוד יהודה ויוסף

ויאמר בעוז לרות לעת האוכל גושי הלם: הנה רבינו ז"ל מבאר שגושי הלם זהו יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, כמו שנאמר "ויגש אליו יהודה", שמדבר על יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, ואמנם מבואר בליקוטי תנינא סימן ק"ב שרות היא בחינת תפילה, והיינו שרות היא השכינה הקדושה, ובעוז הוא בחינת היסוד, כמו שאמרו רבותינו ז"ל שנקרא 'בעוז' מלשון עוז ותוקף של שמירת הברית, כמובא לעיל בסימן י"א, ונמצא שיחוד בעוז ורות הוא בחינת יחוד היסוד והמלכות, יחוד יהודה ויוסף, והיינו שהקב"ה אומר לשכינה הקדושה: גושי הלם, שתקרב אליו ותתייחד עימו.

על ידי מאכל כזה יוכל האדם לחטא

על ידי מאכל כזה יוכל האדם לחטא: עיין שער המצות להאריז"ל פרשת עקב: 'כיון שאפשר שיזדמנו במאכל ההוא איזה נפשות מגולגלים על עבירות שעשו, או אף גם במים ששותה אם יזדמנו שם איזה מגולגלים, או אף אם אין שם שום נפש מגולגלת זולתי הסיגים והקליפות אשר במאכל ההוא וכו', אם יהיה האדם הזה האוכלם צדיק ותלמיד חכם ודאי שלא די שלא יתעברו בו בנפשו אלא אדרבא יתקנם ויברר האוכל מתוך הפסולת ויתקן נפשות המגולגלים ההם כמו שיכתב. אבל אם האדם הוא רשע או עם הארץ לא די שאינו מתקן אותם, אלא אדרבא אפשר שעל ידי מעשיו פוגם ומקלקל את נפשות המגולגלים שם או את המאכל ההוא יותר

השכל, להבין הדבר על בריו, ועל זה נאמר (אבות פ"ב):
 'ודע מה שתשיב לאפיקורוס'. כי יש חלוק בין
 הקשיות, כי יש קשיא, שכיול האדם להבין תריון על

ב והפרור של המאכלים הוא על ידי אמונה. כי
 האמת, מה שהגביל השם יתברך
 לשכל האנושי שייכל להבין, הוא מצוה גדולה לחדר

ביאורים

האנושי שייכל להבין, הוא מצוה גדולה לחדר השכל,
 להבין הדבר על בריו, ועל זה נאמר (אבות פ"ב): 'ודע מה
 שתשיב לאפיקורוס'. כי יש חלוק בין הקשיות, כי יש
 קשיא שייכל האדם להבין תריון על קשיא זו – על

ב. והפרור של המאכלים הוא על ידי אמונה, והיינו
 שעל ידי האמונה האדם מברר את המאכלים מהרע
 והקליפות שבהם. ועתה יתבאר כיצד זוכים לאמונה
 בשלימות, כי האמת, מה שהגביל השם יתברך לשכל

עיונים

מדין נמשכים הקשיות שיש עליהם תשובה ומדין
 נמשכים הקשיות שאין עליהם תשובה

יש קשיא שייכל האדם להבין תריון על קשיא זו: עיין לקמן
 סימן ס"ד: "דע, שיש שני מיני אפיקורסית. יש אפיקורסית,
 שבא מחכמות חיצוניות, ועליו נאמר (אבות פ"ב): 'ודע מה
 שתשיב לאפיקורוס'. כי האפיקורסית הזאת יש עליה תשובה,
 כי זאת האפיקורסית בא מחכמות חיצוניות, שהם באים
 ממותרות, מבחינות שבירת כלים. כי מחמת ריבוי האור
 נשתברו הכלים, ומשם נתהוו הקליפות כידוע. וחכמות
 חיצוניות באים משם, היינו משבירת כלים, ממותרות פסולת
 הקדשה. כמו אצל האדם, יש כמה מיני מותרות ופסולת, כגון
 ציפורנים ושיער וזיעה, ושאר פסולת ומותרות, כן כל חכמה
 חיצונה בא ממותרות ופסולת ידועה של הקדשה, וכן כשרף
 בא ממותרות ופסולת ידוע. ועל כן מי שנופל לאפיקורסית
 הזאת, אף שבודאי צריך לברוח ולהמלט משם. אך אף על פי
 כן מי שנופל לשם, אפשר לו למצוא הצלה לצאת משם. כי
 יוכל למצא שם את ה' יתברך, אם יבקשהו וידרשהו שם. כי
 מאחר שהם באים משבירת כלים, יש שם כמה ניצוצות
 הקדושה, וכמה אותיות שנשברו ונפלו לשם כידוע. ועל כן
 יוכל למצא שם אלוקות ושכל, לישב הקושיות של
 האפיקורסית הזאת הבא מחכמות חיצוניות, שהם באים
 ממותרות משבירת כלים, כי יש שם חיות אלוקות, היינו שכל
 ואותיות שנשברו ונפלו לשם. ועל כן האפיקורסית הזאת יש
 עליה תשובה, ועליו נאמר 'ודע מה שתשיב לאפיקורוס'.

אבל יש עוד מין אפיקורסית, והם החכמות שאינם חכמות.
 אלא מחמת שהם עמוקים ואינם משיגים אותם, ומחמת זה
 נראים כחכמות. כמו למשל כשאחד אומר סברא שקר
 בגמפ"ת [גמרא, פרוש רש"י, תוספות], ומחמת שאין למדן
 ליישב הקשיא שבא על ידי סברא זו, על ידי זה נדמה שאמר
 סברא וחכמה גדולה, אף שבאמת אינו סברא כלל. כן יש כמה
 מבוכות וקושיות אצל המחקרים, שבאמת אינם שום חכמה,
 והקושיות בטלים מעקרא. אך מחמת שאין בהשכל אנושי
 ליישבם, על ידי זה נדמים לחכמות וקשיות. ובאמת אי אפשר
 ליישב אלו הקושיות, כי אלו הקושיות של אפיקורסית הזאת,
 באים מחלל הפנוי, אשר שם בתוך החלל הפנוי אין שם
 אלוקות כביכול. ועל כן אלו הקושיות הבאים משם, מבחינת

ממה שהם פגומים מצד עצמם. ונוסף על זה כי אפשר גם כן
 כי אדרבא הם יתגברו עליו ויחטיאוהו וידיכיהו בדרך לא טוב
 עד יגרמו רעה לנפשו לא יוכל להרפא'.

ועיין אור החיים ויקרא יח ב: "הקדמה אחת ששמעתי
 משם הרב הקדוש מהר"י לוריא זצוק"ל, והוא כי לפעמים
 יתהפך האדם וישתנה מטוב לרע בטבעו ומזוג ולא ידע
 מאיזה סיבה, והוא עצמו יתמה איך נהפך בדעתו, ואמר כי
 זה יסובב לצד שלפעמים יאכל אדם מאכל שיש בו חלק
 מחלקי הרע, או יש בו נפש רעה מהגלגולים לסיבת
 תחלואיהם, וכאשר תכנס הנפש הרעה או ניצוץ הרע בקרבו
 תטהו מטוב לרע, ותגבר בו בחינת הרע'.

כשאוכל בקדושה על ידי זה מברר הניצוצות ונתוסף בו
 דעת על ידי האכילה, ועל ידי זה מתרין הקושיות שיש
 עליהם תשובה

והפרור של המאכלים הוא על ידי אמונה: בספר באבי הנחל
 פירש כי המאכלים של היתר הם מקליפת נוגה שמעורב טוב
 ורע, שמשם נמשכין הקושיות שיש עליהם תשובה שמצוה
 לחדר השכל להבין הדבר על בריו, שזה בחינת כשאוכל
 בקדושה על ידי זה מברר הניצוצות ונתוסף בו דעת על ידי
 האכילה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל 'והאי דלא אמרי לך
 באורתא משום דלא אכילנא בשרא דתורא', ועל ידי זה מתרין
 הקושיות הנמשכין משם, שאלו הקושיות הם מהניצוצות
 שבקליפת נוגה, וכשמבררם על ידי אכילה בקדושה בזה הוא
 מתרין הקשיות. אבל יש קושיות שאינן באפשרי לשכל
 האנושי להבין תריון על קשיא כזו, כי הם נמשכין מג'
 קליפות הטמאות לגמרי, שמשם נמשכין כל המאכלות
 האסורות, מחמת שאי אפשר לברר הניצוצות משם על ידי
 הדעת, על כן הם אסורים באכילה, כי על ידי אכילה מעלה
 ניצוצין אל הדעת כנ"ל, ואי אפשר להשכל אנושי ליישבם,
 על כן אם יאכלם יתגבר בו אפיקורסות, ומי שמכניס עצמו
 ליישב אלו הקושיות הנמשכין לשם הוא בחינת פגם מאכלות
 אסורות כי הם בחינה אחת כנ"ל, ועל כן על פי רוב המחקרים
 אוכלים טריפות, וזה בא להם מהקושיות הנ"ל שרוצים
 ליישבם על ידי הדעת.

קשיא זו – על זה נאמר: ודע מה וכו'. ויש קשיא, שאינו באפשרי לשכל האנושי להבין תרוץ על קשיא כזו, רק לעתיד לבוא ותגלה התרוץ – אסור לאדם לעיין בהם, וכל מי שסומך על שכלו ומעיין בה, על זה נאמר (משלי ב): "כל באייה לא ישובון", כי על קשיא כזו אסור לסמוך על שכלו, רק להעמיד על אמונה. ואפלו אלו הקשיות שיש עליהם תשובה, לפעמים נסתמו שבילי השכל, ואינו יודע להשיב,

ונזקקה בו אפיקורסות, ואינו יודע מה להשיב על אפיקורסות. וזאת האפיקורסות היא לכל אחד לפי בחינתו, יכול להבין בין רב למעט. כי צריך לעבד את השם בשני יצרון, שיהיה היצר הרע כפוף ליצר טוב, כמאמר חכמינו וזרונים לברכה (ברכות נד): "ואהבת וכו' בכל לבבך" – בשני יצרון, שיהיה לבו שלם עם ה' אלקיו, שלא יהיה לו מחלוקת בין שני יצרון, הינו שלא יהיה לבו חלק עליו, בחינת (הושע י): "חלק לבם".

ביאורים

זה נאמר: ודע מה וכו' שתשיב לאפיקורסו. ויש קשיא, שאינו באפשרי לשכל האנושי להבין תרוץ על קשיא כזו, רק לעתיד לבוא ותגלה התרוץ – אסור לאדם לעיין בהם, וכל מי שסומך על שכלו ומעיין בה, על זה נאמר (משלי ב): "כל באייה לא ישובון", ופסוק זה נאמר על מי שנופל לאפיקורסות, שקשה לו מאוד לפרוש ממנה (רשי"ש), כי על ידי שהאדם מעיין בקושיות שאי אפשר להבין את התירוץ עליהם, הוא יכול ליפול לאפיקורסות, כי על קשיא כזו, אסור לסמוך על שכלו, רק להעמיד על אמונה. ואפלו אלו הקשיות שיש עליהם תשובה, לפעמים נסתמו שבילי השכל, ואינו יודע להשיב, ונזקקה בו

אפיקורסות, ואינו יודע מה להשיב על אפיקורסות. וזאת האפיקורסות היא לכל אחד לפי בחינתו, יכול להבין בין רב למעט – בין אם יש לו הרבה ממנה או מעט. כי צריך לעבד את ה' בשני יצרון, שיהיה היצר הרע כפוף ליצר טוב, כמאמר חכמינו וזרונים לברכה (ברכות נד) על הפסוק: "ואהבת וכו' את ה' אלוך בכל לבבך" – בשני יצרון, ביצר טוב וביצר הרע. והיינו שיהיה לבו שלם עם ה' אלקיו, שלא יהיה לו מחלוקת בין שני יצרון, הינו שלא יהיה לבו חלק עליו, בחינת מה שנאמר (הושע י): "חלק לבם", דהיינו שלא יהיו לו שני כוחות בלב, שאחד מאמין בה' יתברך, ואחד אינו מאמין בה' יתברך, אלא יאמין בה' יתברך בלב שלם.

עיונים

חלל הפנוי, אי אפשר בשום אופן למצוא להם תשובה, היינו למצוא שם את השם יתברך. כי אילו היה מוצא שם גם כן את השם יתברך, אם כן לא היה פנוי, והיה הכל אין סוף כנ"ל. ועל כן על האפיקורסית הזאת, נאמר (משלי ב): "כל באיה לא ישובון". כי אין שום תשובה על האפיקורסית הזאת, מאחר שבא מחלל הפנוי, שמשם צמצם אלוקותו כביכול.

רק אחר שנתברר המאכל מג' קליפות הטמאות ונעשה מבחינת נוגה או יוכל להיות על ידי אכילתו יהוד קוב"ה ושכינתה

ואפילו אלו הקושיות שיש עליהם תשובה, לפעמים נסתמו שבילי השכל כו' והתיקון לזה הוא לימוד הפוסקים כו': בספר באבי הנחל פירש דקאי אדלעיל את א', שאמר שם שעל ידי אכילה נעשה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, רק האכילה צריך להיות מאכל אחר שנתברר, כי על ידי מאכל שיש בו תערוכות יוכל לחטוא, ולכאורה אינו מובן כי הלא כל המאכלים של היהודי הם מקליפת נוגה שמעורב טוב ורע ועל ידי אכילה הוא מברר, ואם כן איך שייך לומר מאכל שנתברר, לזה בא לבאר כאן כי אפילו אלו הקושיות שיש עליהם תשובה לפעמים נסתמו שבילי השכל ונזקקה בו אפיקורסות, ועל כן

גם המאכלים המגיעים אליו הם נכללים בג' קליפות הטמאות לגמרי, כי נוגה לפעמים נכללת בקליפה לגמרי ולפעמים נכללת בג' קליפות הטמאות לגמרי ולפעמים היא מעורבת טוב ורע, על כן כשנסתמו שבילי השכל אזי המאכלים שלו נכללים בג' קליפות הטמאות, על כן על ידי מאכל כזה יוכל לחטוא, רק אחר שנתברר מג' קליפות הטמאות ונעשה בבחינת נוגה אז יוכל להיות על ידי אכילתו יחוד קוב"ה ושכינתיה שהוא בחינת דעת ואמונה, כי בירור המאכלים על ידי אמונה, ואחר כך כשאוכל מעלה ניצוצות לבחינת דעת על ידי זה נעשה בחינת יחוד קוב"ה ושכינתיה שהוא בחינת דעת ואמונה, וזה נעשה על ידי לימוד הפוסקים, שזהו גם כן בחינת אמונה, כי הלימוד בפלפול הוא עיקר הדעת, אבל משם נמשך בהשתלשלות כח היצר הרע מהמחלוקת שבקדושה שזה אסור וזה מתיר, כי אף על פי שאלו ואלו דברי אלקים חיים אף על פי כן זה התנא שהלכה כמותו אז גם בהשתלשלות נמשך ממנו כח היצר הטוב וזה שאין הלכה כמותו נמשך ממנו בהשתלשלות כח היצר הרע, אבל בלימוד הפוסקים שמכריע בין המחלוקת ומברר ההלכה על ידי זה נתברר דעתו ועל ידי זה נתבררים גם המאכלים מהקליפות הטמאות ויכול להיות על ידי אכילתו יחוד קוב"ה ושכינתיה.

ובקאמת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו (ישעיהו ט), והקדוש ברוך הוא עומד בשעת התפלה ושומע התפלה, ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדול, והיה מדקדק מאד לכונן את דבריו. ובשביל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם, בשביל זה אינו מתלהב כל כך ואינו מדקדק כל כך. וכל אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו, כן התלהבותו ודקדוקו. והידיעה היא מהיצר הטוב שבלב, והסתרת הידיעה היא מהיצר הרע שבלב. והסתרת הידיעה הן הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו לפל ברעה (משלי כח).

שבילי השכל אשר אינו יודע להשיב. ומחלקת שבקדשה הוא מחלקת תנאים ואמוראים שבגמרא, שזה אוסר וזה מתיר, ומהשתלשלותם למטה נתהווה ממנו מחלקת היצר הרע. וכשמתקן המחלקת שבקדשה, אזי ממילא נתבטל מחלקת היצר הרע, כי אין אחיזתו אלא משם. ותקון המחלקת שבקדשה הן הלכות פסוקות, כי פסק הלכה הוא השלום והכרעה של מחלקת התנאים ואמוראים. ועל ידי למוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדשה ומתקן המחלקת שבקדשה, ואז נתבטל המחלקת היצר הרע שבלבו, ואז יוכל לעבד את השם בכל לבבו, בשני יצרים, ונפתחו לו שערי השכל, שיודע להשיב לאפיקורוס. וכל זה נעשה על ידי ההכרעה והשלום הנ"ל.

וזה אותיות שלום, נומריקון: יודע מ'ה ש'תשיב ל'אפיקורוס, כי על ידי השלום יודע להשיב על אפיקורסות שבלבו. וזה (תהלים קט): "אודך ב'ישר

והתקוין לזה המחלקת שבלב - לתקן אותו ב'שרשו. הינו, כי עקר התהוות מחלקת היצר הרע, ש'רשו מן המחלקת שבקדשה, כשהשתלשלה מן דרגא לדרגא, עד שגשתלשל למטה, נתהווה ממנו מחלקת היצר הרע, בבחינת חלק לבם, ומטיל בו אפיקורסות, ומסתיר ממנו

ביאורים

עד שגשתלשל למטה, נתהווה ממנו מחלוקת היצר הרע, בבחינת "חלק לבם", ומטיל בו אפיקורסות, ומסתיר ממנו שבילי השכל אשר אינו יודע להשיב. ומחלקת שבקדשה, הוא מחלקת תנאים ואמוראים שבגמרא, שזה אוסר וזה מתיר. ומהשתלשלותם למטה נתהווה ממנו מחלקת היצר הרע. וכשמתקן המחלקת שבקדשה, אזי ממילא נתבטל מחלקת היצר הרע, כי אין אחיזתו אלא משם. ותקון המחלקת שבקדשה, הן הלכות פסוקות. כי פסק הלכה הוא השלום והכרעה של מחלוקת התנאים ואמוראים. ועל ידי למוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדשה, ומתקן המחלקת שבקדשה. ואז נתבטל מחלקת היצר הרע שבלבו, ואז יוכל לעבד את השם בכל לבבו, בשני יצרים. ונפתחו לו שערי השכל, שיודע להשיב לאפיקורוס. וכל זה נעשה על ידי ההכרעה והשלום הנ"ל.

וזה אותיות "שלום", נומריקון: יודע מ'ה ש'תשיב ל'אפיקורוס. כי על ידי השלום, יודע להשיב על אפיקורסות שבלבו. וזה הרמז בפסוק (תהלים קט): "אודך ב'ישר ללב בלמדי משפטי צדקך" - "ללב"

ובקאמת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו (ישעיהו ט), והקדוש ברוך הוא עומד בשעת התפלה, ושומע התפלה, ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדול, והיה מדקדק מאד לכונן את דבריו. ובשביל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם, בשביל זה אינו מתלהב כל כך, ואינו מדקדק כל כך. וכל אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו, כן התלהבותו ודקדוקו. והידיעה היא מהיצר הטוב שבלב, והסתרת הידיעה הן הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו לפל ברעה (משלי כח), והיינו שאף שאין בליבו שום קושיות על ה' יתברך, אף על פי כן הסתרת הידיעה היא בעצמה בחינת אפיקורסות וקושיות, שהיצר הרע מקשה את ליבו ומפילו אל הרע (פרפראות לחכמה). וכשאינו יודע להשיב על הקושיות שיש עליהם תשובה, זהו גם כן בחינת הסתרת הידיעה, שאינו יודע את ה' יתברך בלב שלם.

והתקוין לזה המחלקת שבלב - לתקן אותו ב'שרשו. הינו כי עקר התהוות מחלקת היצר הרע, ש'רשו מן המחלקת שבקדשה, כשהשתלשלה מן דרגא לדרגא,

לְכַב בְּלִמְדֵי מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה – לְכַב דִּיקָא, בְּשָׁנֵי יְצִרְיָן. אֵימְתִי? פֶּד לְמַדֵי מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה, הִינּוּ עַל-יְדֵי לְמוֹד הַפּוֹסְקִים.

אָבֵל הַקְּשִׁוֹת שְׂאִין עֲלֵיהֶם תְּרוּץ, אָסוּר לְאָדָם לְעִין בְּהֶם, רַק לְחֹזֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּאִמּוּנָה. וּבְשֵׁישׁ לֹא אִמּוּנָה בְּשִׁלְמוֹת, יוֹכֵל לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי

ביאורים

דִּיקָא, שְׂרוּמֵז עַל שְׁנֵי לַבְבוֹת, דִּהִינּוּ בְּשָׁנֵי יְצִרְיָן. אֵימְתִי זֹכֶה הָאָדָם לַעֲבוֹד אֶת ה' בְּכָל לַבְבוֹ, שִׂידַע אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּלֵב שֵׁלֶם, פֶּד לְמַדֵי מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה, הִינּוּ עַל יְדֵי לְמוֹד הַפּוֹסְקִים.

אָבֵל הַקְּשִׁוֹת שְׂאִין עֲלֵיהֶם תְּרוּץ, אָסוּר לְאָדָם לְעִין בְּהֶם, רַק לְחֹזֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּאִמּוּנָה. וּבְשֵׁישׁ לֹא אִמּוּנָה בְּשִׁלְמוֹת, שִׂידַע תְּשׁוּבָה עַל הַקּוֹשִׁוֹת שִׁישׁ עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה, הוּוּא מְחֻזָּק אֶת עֲצָמוֹ

עיונים

תיקון הדעת והאמונה הכל אחד, ושניהם תלויים זה בזה, והעיקר הוא האמונה שהיא יסוד הכל וּבְשֵׁישׁ לֹא אִמּוּנָה בְּשִׁלְמוֹת: בְּלִיקוּטֵי הַלְכוּת (ה'ל' חֵלֶב וְדָם ה'ל' ד') כֹּתֵב: "אֲכִילַת יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּקִדּוּשָׁה גְדוּלָה, שִׁיְהִיָּה אֲכִילַתָּם בְּחִינַת מֵאֵכֶל שְׁנַתְּבָרַר, שׁוֹכֵינִי עַל יְדֵי אֲכִילָה כֹּזֶאֶת לִיַּחַד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתִּיהָ אִפִּין בְּאִפִּין, אֲבָל לֹזָה אִין זֹכֵינִי כִי אִם כְּשֶׁהָאִמּוּנָה בְּשִׁלְמוֹת.

ולכונת לזה צריכין שני תיקונים המבוארים בתורה זו, דִּהִינּוּ לְלִמּוּד פּוֹסְקִים כְּדִי לַפְתּוּחַ אֶת הַדַּעַת שֶׁלֹּא יִסְתַּמּוּ שְׁבִילֵי הַשְּׁכָל, כְּדִי שִׁיזְכֶּה לְהַבִּין לְתַרְץ הַקּוֹשִׁוֹת שֶׁאִפְשֵׁר לִישְׁבֵן, וְגַם צָרִיכִין לְתַעֲנִית כְּדִי לְהוֹצִיא הַדִּיבּוּר מֵהַגְלוּת כְּדִי לְהַעֲלוֹת נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה, וְאִם אַחַר כֵּךְ חוֹזֵר הַדִּיבּוּר אֶת פְּנֵי וּמַעֲלָה שְׂאֵרֵי נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה וְכו', וְאִם נִשְׁלַם הָאִמּוּנָה בְּשִׁלְמוֹת וְנִיצוּלִין מֵהַקּוֹשִׁוֹת שְׂאֵי אִפְשֵׁר לִישְׁבֵן, שְׁצָרִיכִין רַק לְחֹזֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּאִמּוּנָה, וְאִם זֹכֵינִי לְאֲכִילָה דְקִדּוּשָׁה הַנִּל, שְׁעַל יְדֵי מַתִּיחְדִּין קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתִּיהָ בְּבַחֲנִית אִפִּין בְּאִפִּין כִּנְל.

ושני הבחינות האלו הם בחינת תיקון הדעת והאמונה, כי תיקון הקושיות שאפשר ליישבן על ידי לימוד פוסקים זה בחינת תיקון הדעת, שזוכין לדעת שלם להבין מה שאפשר להבין, לתרץ הקושיות שאפשר ליישבן, ותיקון הקושיות שאי אפשר ליישבן על ידי התענית, זה בחינת תיקון האמונה, כי מאלו הקושיות אי אפשר להנצל כל אם על ידי אמונה כנ"ל.

ובאמת הכל אחד והכל כלול באמונה, שעיקר התיקון הוא האמונה, כמו שנאמר במאמר זה באות ב, שמתחיל, וְהַבִּירוֹר שֶׁל הַמַּאֲכִילִים הוּא עַל יְדֵי אִמּוּנָה, כִּי הָאֵמֶת מֵהַשְּׁגָבִיל ה' יִתְבָּרַךְ לְשַׁכַּל וְכו', וְלִכְאוּרָה קֶשֶׁה קֶצֶת, כִּי פִתַח בְּחָדָא וְסִיִּים בְּתַרְתִּי, כִּי מִתְחִיל לְדַבֵּר רַק מֵאִמּוּנָה, שֶׁהַבִּירוֹר שֶׁל הַמַּאֲכִילִים הוּא עַל יְדֵי אִמּוּנָה, וְאַחַר כֵּךְ הוֹלֵךְ וּמְבַאֵר שְׁנֵי בַחֲנִינֵי תִיקוֹן הַדַּעַת וְהָאִמּוּנָה, כִּי זֶה מְבַאֵר שֶׁהַקּוֹשִׁוֹת שֶׁאִפְשֵׁר לִישְׁבֵן שׁוֹכֵינִי לֹזָה עַל יְדֵי לִימּוּד פּוֹסְקִים, זֶה בַחֲנִינֵי תִיקוֹן הַדַּעַת.

אך באמת הכל אחד, כי תיקון הדעת והאמונה הכל אחד, ושניהם תלויים זה בזה. והעיקר הוא האמונה שהיא יסוד הכל, כמו שכתוב "כל מצוותיך אמונה", אך זה ידוע שחיות האמונה הוא מהדעת, כי האמונה הוא בחינת מלכות, שחיותה

מאור הפנים שהוא הדעת, בבחינת באור פני מלך חיים, כי באמת אף על פי שאמונה היא דייקא להאמין באמונה לבד בלי שום דעת ושכל, כי במה שהשכל מבין אין זה אמונה, כמבואר בתורה זו, אף על פי כן שורש האמונה וחיותה הוא דעת, כי בודאי הבהמה שאין לה שום דעת אין שייך לומר עליה שיש לה אמונה, ועיקר האמונה היא רק אצל האדם שיש לו דעת, רק שה' יתברך חונן עליו וממשיך על נפשנו ודעתנו הארה משכל עליון כזה, שעל ידי זה נמשך בנו כח האמונה, כי האמונה נמשכת בשורשה משכל עליון וגבוה מאוד מאוד, שמשם נמשך בנו הכח להתחזק באמונה שלימה.

ואף על פי שהאדם יכול לזכות לאמונה שלימה אף על פי שאין לו דעת גדול, כמו שרואין ההמון עם והנשים שיש להם אמונה שלימה, שזה עיקר האמונה להאמין בפשיטות כמותם, (כמו שאמר רבינו ד"ל במקום אחר), אף על פי כן מי שזוכה לשלימות הדעת דקדושה אז אמונתו חזקה יותר ויותר, וכל מה שהאדם זוכה להגדיל דעתו בקדושה, בתורה ועבודה, זוכה להמשיך הארה נפלאה אל האמונה יותר ויותר, ועל ידי זה מתחזק באמונה יתירה בכל פעם, כי כל מה שיודע יותר הוא מבין שאינו יודע עדיין כלל שצריך להתחזק רק באמונה שלימה, וגם מחמת שרואה עתה שכמה קושיות שהיה קשה לו בדעתו על ה' יתברך והצדיקים, ועתה נתיישבו אליו על ידי שנפתח דעתו, על ידי זה הוא מבין ללמוד תסום מן המפורש, שגם הקושיות שעדיין סתומים אצלו בודאי יש להם תירוץ, רק שעדיין לא נפתח דעתו כל כך לישב גם אלו הקושיות, או שהם מהקושיות שאי אפשר ליישבן בזה העולם בשום אופן, ועל כן הוא מתחזק על ידי זה באמונה יתירה בכל פעם, נמצא, שעל ידי הדעת נתחזק האמונה.

ומכל שכן להיפך, שכל מה שהאדם מתחזק את עצמו באמונה יתירה, נתוסף לו הארה גדולה בדעתו, כי עיקר היא האמונה, וכמבואר בהתורה ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש' (בספ"ן צ"א), שעל ידי אמונה זוכין לדעת, עיין שם, ועל כן דעת ואמונה שניהם אחד, שניהם בכלל נקראים "אמונה", כי עיקר תכלית הדעת היא אמונה, בבחינת 'תכלית הידיעה אשר לא נדע' (בחינת עולם י"ג מה), ומאחר שתכלית הדעת דלא נדע בודאי צריכין רק להעמיד על אמונה, וזה תכלית הדעת שזוכין

אכילתו יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה פנ"ל, בחינת (תהלים ז'): "ורעה אמונה", הינו בחינת אכילה על ידי אמונה:

ד ולחשלים את האמונה, הינו לקרב את הרחוקים פנ"ל, צריך מתחלה להעלות ניצוצי אותיות הדבור. וכשנתבררו

ג ועקר שלמות וקשוטי אמונה, הינו לקרב דוקא המרחקים, בחינת (צפניה א): "לקרא פלם בשם

ביאורים

ג. ועקר שלמות וקשוטי אמונה, שיזכה לזכות לחזק את עצמו באמונה ולהינצל מהקושיות שאין עליהם תשובה (ליקוטי הלכות ה"ל חלב דם ה"ל ד), הינו לקרב דוקא המרחקים, בחינת מה שנאמר לענין לעתיד לבוא (צפניה א): "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא פלם בשם ה', לעבדו שכם אחד", והיינו שלעתיד לבוא אפלו עבדו"ם – הגויים יקרבו לאמונות ישראל, ולעבדו שכם אחד, ועל ידי זה תהיה עיקר שלימות וקישוטי האמונה, וגם בזמן הזה, ככל שהאדם מקרב יותר את הרחוקים כך הוא משלים יותר את האמונה, ועל ידי זה שהאדם משלים את האמונה הוא זוכה לחזק את עצמו באמונה ולהינצל מהקושיות שאין עליהם תשובה.

ד. ולחשלים את האמונה, הינו לקרב את הרחוקים פנ"ל, צריך מתחלה להעלות ניצוצי אותיות הדבור מבין הקליפות, (ולזה באות ה' יתבאר כיצד מעלים את ניצוצי אותיות הדיבור מבין הקליפות). וכשנתבררו אותיות הדבור, אזי הופך את עצמו הדבור, ומלקט הניצוצות הקדשה

באמונה על הקושיות שאין עליהם תשובה, יוכל להזות על ידי אכילתו יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה – יחוד של הקב"ה ושכינתו פנ"ל, כי על ידי האמונה האדם מברר את המאכלים מהרע והקליפות שבהם, ואז כשאוכל מאכל שנתברר נעשה על ידי אכילתו יחוד של הקב"ה ושכינתו. וענין זה שבירור המאכלים הוא על ידי אמונה, זהו בחינת מה שנאמר (תהלים ז'): "ורעה אמונה", ורמוז בזה, כי 'מרעה' זהו בחינת אכילה, הינו בחינת אכילה על ידי אמונה.

לאחר שנתבאר שעל ידי לימוד הפוסקים האדם זוכה לדעת את ה' יתברך בלב שלם, שידע תשובה על הקושיות שיש עליהם תשובה, אבל על הקושיות שאין עליהם תשובה הוא צריך לחזק את עצמו באמונה, ועל ידי שיש לו אמונה בשלימות הוא זוכה לברר את המאכלים מאחזית הרע שבהם, ואז נעשה על ידי אכילתו יחוד של הקב"ה ושכינתו, יתבאר כעת כיצד זוכה האדם לחזק את עצמו באמונה, ולהינצל מהקושיות שאין עליהם תשובה.

עיונים

ביאור הפסוק "ורעה אמונה"

ורעה אמונה: ברש"י שם פירש: "ורעה אמונה – תאכל ותתפרנס משכר האמונה שהאמנת בהקדוש ברוך הוא לסמוך עליו ולעשות טוב".

שלימות האמונה הוא לקרב דווקא המרוחקים לאמונת ישראל, דהיינו לברר הג' קליפות הטמאות לגמרי

ועיקר שלימות וקישוטי האמונה היינו דווקא לקרב המרוחקים: בספר באבי הנחל כתב כי רוצה לומר כי מבואר לעיל שאי אפשר להיות על ידי אכילתו יחוד קוב"ה ושכינתיה כי אם על ידי שלימות האמונה, לזה אמר, ושלימות האמונה הוא לקרב דווקא המרוחקים אפילו עובדי כוכבים ומזלות יקרבו לאמונת ישראל, דהיינו לברר הג' קליפות הטמאות לגמרי ולתקן הקשיות הנמשכין משם, כי מה שנסתמין לפעמים שבילי השכל ואינו יודע להשיב אפילו על הקושיות שיש עליהם תשובה, זה מחמת שאין שלימות האמונה, מחמת שלא תיקנו הג' קליפות הטמאות לגמרי והם יונקים מקליפת

להשיג שאין יודעין עדיין כלל, רק על ידי כל הדעת שהשיג מבין בהתבוננות נפלא כמה צריכין להתחזק באמונה ולסמוך רק על אמונה שהיא יסוד הכל, ועל ידי זה מבואר היטב מה שהקשנו לעיל, מה שרבינו ז"ל פתח בחדא וסיים בתרתי, כי הכל אחד כנ"ל.

ואז כשזוכין להשלים האמונה על ידי תיקונים הנ"ל, שהם לימוד פוסקים ותענית, שהם בחינת תיקון הדעת והאמונה כנ"ל, ששניהם כלולים בתיקון האמונה כנ"ל, אז דייקא זוכין לאכילה דקדושה, שזוכין על ידה לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה אפין באפין כנ"ל, כי קודשא בריך הוא ושכינתיה הם שורש הדעת והאמונה ששניהם אחד באמת כידוע, ועל כן נקראת האכילה על שם האמונה ועל שם הדעת, כמו שנאמר "ורעה אמונה", וכתוב "אכלו רעים" תרין רעין וכו', שהם חותם בתוך חותם, בחינת דעת, וכמו שמבואר במקום אחר, שהאכילה היא בחינת דעת, כי דעת דקדושה ואמונה הכל אחד וכנ"ל.

אותיות הדבור, אזי הופך את עצמו הדבור, ומלקט הניצוצות הקדושה מבין הקלפות, ונשארים הקלפות בלא חיות, ואז העבור, שניניקתם מהקלפות, כשואבים שאין להם חיות, אזי משליכים את אמונתם, בחינת (ישעיה ב): "כיום ההוא ישלך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו", ומדביקים את עצמם לאמונת ישראל. וזה בחינת (שם בצפניה): "אז אהפך אל העמים שפה ברורה". שפה ברורה, הינו הדבור שנתברר מביניהם, הוא הופך את עצמו אל העמים, כדי ללקט מהם שארי

מבין הקלפות, (כמו שיחבאר בהרחבה להלן באות ה), ונשארים הקלפות בלא חיות, כי כל חיותם של הקליפות היא מניצוצות הקדושה שבתוכם. כי הקליפות נקראים בשם דרגא דמותא, אבל הקדושה, היא אלקים חיים ומלך עולם, ולכן הם רודפים אחר הקדושה הנקראת חיים, כדי לזון ולהחיות ממנה. ובעוד שהקדושה בתוכה, הם חיים ונזונים ממנה, וכשאין קדושה בתוכה הם מתים, ואין להם חיות ושפע (שער הגלגלים הקדמה טו), ואז העבור – הגויים, שניניקתם מהקלפות, כשואבים שאין להם חיות, אזי משליכים את אמונתם, בחינת מה שנאמר לענין לעתיד לבוא (ישעיה ב): "כיום ההוא ישלך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו", ומדביקים את עצמם לאמונת ישראל. וזה בחינת מה שנאמר (שם בצפניה): "אז אהפך אל העמים שפה ברורה". ורמוז בזה,

ביאורים

כי "שפה ברורה", הינו הדבור שנתברר מביניהם, הוא הופך את עצמו אל העמים, כדי ללקט מהם שארי ניצוצות הקדושה. ואז כשמוציאים מהם את כל ניצוצות הקדושה נתקנים: "לקרא בלם בשם ה" – שידבקו בלם באמונת ישראל.

ה. ולהעלות ניצוצי הדבור צריך לתענית. וזה בחינת מה שנאמר (תהלים קז): "מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו וכו", אזי ממשיך הפסוק: "ישלח דברו", ורמוז בזה, שעל ידי התענית שולחים את ניצוצי הדיבור שהיו בין הקליפות אל הקדושה. והטעם, כי עקר תקון הדבור, הוא על ידי התענית. כי עקר יניקת הקלפות, אינו אלא מאחורי הקדושה, כי מפני הקדושה אי אפשר להם לינק, מחמת בהירות אור. אלא לפעמים נותנים להם מלמעלה במקוון כח לינק מפני הקדושה, וכל זה אינו

מבין הקלפות, (כמו שיחבאר בהרחבה להלן באות ה), ונשארים הקלפות בלא חיות, כי כל חיותם של הקליפות היא מניצוצות הקדושה שבתוכם. כי הקליפות נקראים בשם דרגא דמותא, אבל הקדושה, היא אלקים חיים ומלך עולם, ולכן הם רודפים אחר הקדושה הנקראת חיים, כדי לזון ולהחיות ממנה. ובעוד שהקדושה בתוכה, הם חיים ונזונים ממנה, וכשאין קדושה בתוכה הם מתים, ואין להם חיות ושפע (שער הגלגלים הקדמה טו), ואז העבור – הגויים, שניניקתם מהקלפות, כשואבים שאין להם חיות, אזי משליכים את אמונתם, בחינת מה שנאמר לענין לעתיד לבוא (ישעיה ב): "כיום ההוא ישלך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו", ומדביקים את עצמם לאמונת ישראל. וזה בחינת מה שנאמר (שם בצפניה): "אז אהפך אל העמים שפה ברורה". ורמוז בזה,

עיונים

מאכלים של היתר שנמשכין מקליפת נוגה, כי הג' קליפות הטמאות יונקים מבחינת נוגה, היינו כשאינו אוכל בקדושה שזה בחינת אחורי הקדושה ואז גם דיבוריו של תורה ותפלה הם בחינת אחורי הקדושה, שמשם יונק לקליפת נוגה, ומשם משתלשל להקליפות הטמאות, אבל כשמתענה ואינו אוכל לגמרי אזי נמשך מימי החסדים כמבואר בפנים, ואזי דיבוריו של תורה ותפילה הם בחינת פני הקדושה, וזהו בחינת שמעלה ניצוצי אותיות הדיבור המובא בפנים, אזי הדיבור בעצמו מלקט הניצוצי קדושה מבין הקליפות הטמאות לגמרי, בחינת עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כמבואר בפנים, ונשארים הקליפות בלא חיות, ואזי העובדי כוכבים ומזלות שנייקתם מהקליפות משליכים אמונתם ומדביקים עצמם לאמונת ישראל, ואז נשלם האמונה בשלימות ונוגה עולה מביניהם, ואז יוכל להיות על ידי אכילתו יחוד קוב"ה ושכינתיה, ועיין בדברינו בסיומן י"ז ותבין לכאן.

נוגה, על כן קליפות נוגה לפעמים נכללת בג' קליפות הטמאות לגמרי, רק שיכולין לתקן זאת על ידי לימוד הפוסקים, אבל עיקר שלימות וקישוטי האמונה הוא לקרב דייקא המרוחקים, ואז ממילא תתעלה קליפות נוגה, והמאכלים יהיו מבוררים, ויוכל להיות על ידי אכילתו יחוד קוב"ה ושכינתיה.

לקרב הרחוקים הוא על ידי התענית, הדיינו שלא יאכל אפילו מאכלים של היתר שנמשכין מקליפת נוגה, כי הג' קליפות הטמאות יונקים מבחינת נוגה

ולחשלים את האמונה כו' צריך מתחילה להעלות ניצוצי אותיות הדבור וכו' ושם אות ה', ולהעלות ניצוצי הדיבור צריך לתענית: בספר באבי הנחל פירש כי התקרבות הרחוקים זה בחינת תיקון הקושיות שאין עליהם תשובה שנמשכין מג' קליפות הטמאות, שמשם נמשכין העובדי כוכבים ומזלות, ולקרב אותם הוא על ידי התענית, הדיינו שלא יאכל אפילו

"עת אשר שלט האדם באדם לרע לו". וכל התאוות הם בחינת קלפות, כי התאוות הם מותרות, כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים, נמצא שהם מותרות לקיום הגוף, כמו הקלפות הם מותרות, כי עקר אינו אלא הפרי, והקלפות הם מותרות. ובשמתגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקלפות על הקדשה. וראשי התאוות הם שלשה שרי פרעה: שר המושקים ואופים ומבחים, שהם קנה וושט וורידין, שהם בחינת תאוות אכילה ושתיה, שהם ראשים, שכל התאוות נמשכים אחריהם. ויניקתם מפרעה, שהוא אותיות ערף, הינו מאחורים. ועקר יניקתם מהדבורים, בחינת אחר הדברים, כי הם סמוכים לה, כי קנה וושט וורידין הם סמוכים לחמישת מוצאות הפה, ועקר יניקתם מהדבורים שאינם זכים כל-כך.

ובכשראשי התאוות, שהם הקלפות, מתגברים, צריך להדביק ולהסתיר אחורי הקדשה, שלא יינקו. ודבקות אחורי הקדשה היא על ידי התענית, כמו שכותבים שם הויה בבחינת אחורים, שפותכים מתחלה יוד, ואחר-כך בשרוצים וכותבים ה"א, חזורים לאחורים וכותבים יוד הא וכו' – בן התענית, שהוא עקר הכניעתן של השרים הנ"ל, הוא בבחינת דבקות אחורי הקדשה. כי עקר זכות התענית אינו אלא כשאנו חושבים השעות שהתחיל להתענות. למשל, בשמתענה שני ימים – היום השני, שהוא נחשב ביותר, אין מחמת עצמו, אלא מחמת שאנו חוזרים ליום ראשון, או נחשב יום שני לזכות יותר. גם כי עקר כל הדברים הן התחלה, כי כל התחלות קשות (מכלתא פ' תרו, והובא בפרש"י), מחמת שיוצא מהפך

ביאורים

אלא לרע להם, בחינת מה שנאמר (קהלת ח'): "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו", ורמוז בזה, שמה שהקליפות יש להם כח לשלוט כביכול בקדושה ולינוק מפני הקדושה ולא מאחורי הקדושה, הוא מכון מלמעלה כדי להוציא מהם את ניצוצות הקדושה על ידי זה, וכמו שיתבאר להלן. וכל התאוות הם בחינת קלפות, כי התאוות הם מותרות, כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים, נמצא שהם מותרות לקיום הגוף, כמו הקלפות הם מותרות, כי עקר אינו אלא הפרי, והקלפות הם מותרות. ובשמתגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקלפות על הקדשה. וראשי התאוות הם שלשה שרי פרעה: שר המושקים ואופים ומבחים, שהם רומזים על קנה וושט וורידין (עיין ליקוטי תורה להאר"ל פרשת לך ופרשת וישב), שהם בחינת תאוות אכילה ושתיה, שהם ראשים, שכל התאוות נמשכים אחריהם, כי המאכל והמשתה מחיה ומקיים את איברי האדם ודמו, ועל ידי תאוות אכילה ושתיה איבריו ודמו נמשכים לשאר התאוות. ויניקתם מבחינת הפרעה,

שהוא אותיות ערף, הינו מאחורים של הקדושה. ועקר יניקתם מהדבורים, בחינת אחר הדברים, דהיינו מבחינת אחוריים של הדיבורים, כי הם סמוכין לה, כי קנה וושט וורידין הם סמוכים לחמישת מוצאות הפה, ועקר יניקתם מהדבורים שאינם זכים כל-כך. ובכשראשי התאוות שהם הקלפות מתגברים, צריך להדביק ולהסתיר אחורי הקדשה, שלא יינקו. ודבקות אחורי הקדשה היא על ידי התענית. כמו שכותבים שם הויה בבחינת אחורים, שפותכים מתחלה יוד, ואחר כך בשרוצים וכותבים ה"א, חזורים לאחורים וכותבים יוד הא וכו' – בן התענית, שהוא עקר הכניעתן של השרים הנ"ל, הוא בבחינת דבקות אחורי הקדשה. כי עקר זכות התענית אינו אלא כשאנו חושבים השעות שהתחיל להתענות. למשל, בשמתענה שני ימים – היום השני שהוא נחשב ביותר, אין מחמת עצמו, אלא מחמת שאנו חוזרים ליום ראשון, או נחשב יום שני לזכות יותר. גם כי עקר כל הדברים הן התחלה, כי כל התחלות קשות (מכלתא פ')

עיונים

ביאור הפסוק "עת אשר שלט האדם באדם"

עת אשר שלט האדם באדם לרע לו: בקהלת ח' כתיב: "את כל זה ראיתי ונתון את ליבי, לכל מעשה אשר נעשה תחת השמש, עת אשר שלט האדם באדם לרע לו", ופירש רש"י: "את כל זה ראיתי – האמור למעלה.

ונתון את ליבי לכל המעשה – וגם לכל מעשה בני אדם נתתי את ליבי, וראיתי עת אשר שלט אדם בחבירו וגבר עליו וסופו נהפך לרעתו, עמלק נתגבר על ישראל וסופו (במדבר כד) ואחריתו עדי אובד, כך פרעה כן נבוכדנצר וכן סנחריב."

להפך, אבל אחר התחלה הוא נכנס מעט בהרגל, ואינו קשה עליו כל-כך. וכן בכל יום ויום שהולך למרחוק מהתחלה, בן נקל הדבר, שנכנס מעט בהרגל. נמצא, שעקר פח העבודה של כל ימים אינו אלא ההתחלה, שאנו צריכין לחזור לאחורי, ליום ראשון, שהתחיל להבין ולהתענות, שהוא תחלת התשובה, שהיה קשה עליו ההתחלה, שיצא מהפך להפך, ובכל יום חוזר לאחוריו לקבל פח מהתחלה. ומחמת שאלו השרים הנ"ל הם סמוכים להדבור, וכשמתגברים או ממשכינ את הדבור לגלות מצרים,

בחינת מצר הגרון, בחינת (תהלים סט): "נחר גרוני", ואינו יכול לדבר שום דבור לפני השם ותפודה, ועל ידי התענית שמרעיב את עצמו הוא ממשיך מימי החסדים ללחלח הגרון, ואז יוכל לדבר. וזה בחינת (בראשית יב): "ויהי רעב בארץ" – רעב הינו בחינת תענית, שמרעיב את עצמו, וזה הוא דבקות אחורי הקדשה, כי הויה אלקים בחינת אחורים – מספר רעב. [כי שם הויה באחורים, דהינו י' י"ק יק"ו יקו"ק, עולה ע"ב, ושם אלקים באחורים, בזה א אל אלקי אלקים עולה ר', ושניהם יחד עולים

ביאורים

את הדבור לגלות מצרים, שזה רמוז על בחינת 'מצר הגרון', בחינת מה שנאמר (תהלים סט): "נחר גרוני", ואינו יכול לדבר שום דבור לפני השם ותפודה. ועל ידי התענית שמרעיב את עצמו, הוא ממשיך את בחינת 'מימי החסדים' ללחלח הגרון, ואז יוכל לדבר. וזה בחינת מה שנאמר (בראשית יב): "ויהי רעב בארץ", ורמוז בזה, כי "רעב" הינו בחינת תענית, שמרעיב את עצמו. וזה הוא דבקות אחורי הקדשה, כי 'הויה אלקים' בחינת אחורים – מספר רעב. [כי שם הויה באחורים, דהינו י' י"ק יק"ו יקו"ק, עולה ע"ב. ושם אלקים

יתרו והוא בפירוש", מחמת שיוצא מהפך להפך, אבל אחר התחלה, הוא נכנס מעט בהרגל, ואינו קשה עליו כל כך. וכן בכל יום ויום שהולך למרחוק מהתחלה, בן נקל הדבר, שנכנס מעט בהרגל. נמצא שעקר פח העבודה של כל ימים אינו אלא ההתחלה, שאנו צריכין לחזור לאחורי, ליום ראשון שהתחיל להבין ולהתענות, שהוא תחלת התשובה, שהיה קשה עליו ההתחלה, שיצא מהפך להפך, ובכל יום חוזר לאחוריו, לקבל פח מהתחלה. ומחמת שאלו השרים הנ"ל, הם סמוכים להדבור, וכשמתגברים או ממשכינ

עיונים

הלכה ג' אות ה' על תורה זו, שכתב שכשאינו אוכל מחצות הלילה עד אחר התפילה זהו בחינת תענית שעות, שעל ידי זה נעשים כל התיקונים של התענית.

וכתב עוד במחנה דן, כי הנה ראשי התאוות שהם תאוות אכילה ושתייה מתגברים על ניצוצי הדיבור שהם ניצוצי השכינה והאמונה, וכשיוצאים ניצוצי הדיבור מביניהם נשארים הקליפות בלא חיות, ואז העכורם שניקתם מהקליפות משליכים את אמונתם ומדבקים עצמם לאמונת ישראל, ומובן מזה שכשמתגברים תאוות אכילה ושתייה, אז נחלשת האמונה אצל האדם, כי אז ניצוצי האמונה נופלים לגלות בין הקליפות, וממילא מובן שכשהאדם מתרחק מתאוות ומעדנים ואוכל רק לקיום גופו, אז מתחזקת ונשלמת האמונה, ואז נעשית על ידי אכילתו יחוד של הקב"ה ושכינתו.

ביאור הפסוק "ניחר גרוני"

ניחר גרוני: בתהילים ס"ח כתיב: "יגעתי בקראי, ניחר גרוני, כלו עיני, מיחל לאלקי", ובמצודות דוד פירש: "בקראי – בעבור רוב הקריאה על קושי הלחץ. ניחר – הצועק הרבה מתייבש רטיבת הגרון. כלו עיני – המקוה לדבר מה ואינה באה קרוי בלשון המקרא כליין עינים".

תיקון התענית נעשה גם על ידי שהאדם אוכל בצמצום רק כדי קיום גופו, ואינו אוכל מעדנים

ליום ראשון שהתחיל להבין ולהתענות: בספר מחנה דן כתב, כי הנה הלשון הזו שנוקט כאן רבינו ז"ל הוא לשון הכתוב בדניאל (י' י"ב) ו"ל: "ויאמר [מלאך ה'] אלי, אל תירא דניאל, כי מן היום הראשון אשר נתת ליבך להבין ולהתענות וכו'" עכ"ל. הרי כאן רמוז מדברי רבינו הקדוש שהתענית שבדבריו הקדושים והתענית שעשה דניאל הם בחינה אחת. והנה ענין התענית שעשה דניאל מבואר שם באותו פרק [פס' ג']: "לחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי", עכ"ל. הרי שהתענית שעשה דניאל לא היתה תענית גמורה, רק שצמצם אכילתו, "לחם חמודות דניאל לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי" [וממה שפרש מלחם חמודות בזה רואים שהיה פורש לגמרי ממעדנים, וממה שפרש מבשר ויין בזה רואים שלא אכל סעודות גדולות וחשובות, רק בצמצום]. ואכילה זו נחשבת לתענית, וכמו שאומר לו המלאך: כי מן היום הראשון אשר נתת ליבך להבין ולהתענות". ופסוק זה רמוז רבינו הקדוש כשמדבר לענין תיקון התענית. ומבואר מזה שתיקון התענית נעשה גם על ידי שהאדם אוכל בצמצום רק כדי קיום גופו, ואינו אוכל מעדנים. ועיין גם בליקוטי הלכות השכמת הבוקר

רע"ב]. "וירד אברם מצרימה" – הינו הורדות מימי החקדים ללחלח מצר הגרון, להוציא את הגרון מבחינת גחור גרוני, בבחינת (שם): "הלוד ונסוע הנגבה", ללחלח הנגיבה, להתקנים (ישעיה נח): "קרא בגרון אל תחשך". ואז, בשנתדבקין אחורי הקדשה, שאי אפשר להקלפות לכנס לשם ולינק, ואז נתגלגל הפנים של הקדשה, ואז: "ויראו אותה שרי פרעה" (בראשית שם) – הינו, שאלו השרים הנ"ל רואים את יפי הוד הדבור, ויהללו אותה אל פרעה. וכל זה הוא

מכון מהשם יתברך פרי להוציא בלעם מפיהם, בחינת: עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. וזה: "ויננע ה' את פרעה". וזה (משל לא): "אשה יראת ה' היא תתהלל", בחינת: "ויהללו אותה אל פרעה", אין זה אלא בשביל: תנו לה מפרי ידיה, הינו להוציא ניצוצות הקדשה מביניהם, כשהיא מוציאה כל חיותה מבין הקלפות, אז משליכין כל העבובים את אליליהם ופונים כלם לאמונת ישראל לקרא כלם בשם ה', וזה עקר קשומי האמונה, שיקרבו אחרים לאמונתה:

ביאורים

באחורים, בנה א' אל"ק אלקי"ם עולה ר', ושיניהם יחד עולים רע"ב], כי ניקתם של הקליפות הוא מבחינת הדיבור, והדיבור הוא בחינת ספירת המלכות, (כמובא בפתח אליהו (תיקוני דף יז): 'מלכות פה'), וזהו בחינת השכינה, (כי כל אחד מישראל שורשו בשכינה הקדושה, ולכן כשהדיבור שלו בגלות, היינו שחלק השכינה שלו בגלות), והנה שם 'הויה' הוא בחינת הקב"ה, ושם 'אלקים' הוא בחינת השכינה, וניקת הקליפות היא תמיד מאחורי השכינה, ועל ידי התענית נעשה 'הויה אלקים' בבחינת אחורים, דהיינו שנעשה יחוד של הקב"ה ושכינתו אחור באחור, ועל ידי זה אין הקליפות יכולים לינוק מאחורי השכינה (על פי הוספות תורת מכת"י רבינו ד"ל שנרפסו בסוף ספר לקוטי מוהר"ן). ובהמשך הפסוק נאמר: "וירד אברהם מצרימה" – הינו הורדות מימי החקדים, כי אברהם הוא בחינת חסד כידוע, ללחלח מצר הגרון, להוציא את הגרון מבחינת "גחור גרוני". בבחינת מה שנאמר בפסוק שקודם לכן (שם): "ויסע אברם הלוד ונסוע הנגבה", ללחלח הנגיבה של הגרון, להתקנים בחינת מה שנאמר (ישעיה נח): "קרא בגרון אל תחשך", שיוכל לדבר לפני ה' יתברך. ואז בשנתדבקין אחורי הקדשה, שאי אפשר להקלפות לכנס לשם ולינק, ואז נתגלגל הפנים של הקדשה. ואז מתקיים מה שנאמר לאחר מכן: "ויהי כבוא אברם מצרימה, ויראו המצרים את האשה כי יפה היא מאוד. ויראו אותה שרי פרעה" (בראשית שם). ורמזו בזה, כי 'שרה' הוא רמזו על השכינה, שהיא בחינת דיבור, הינו, שאלו השרים הנ"ל, רואים את יפי הוד הדבור, ויהללו אותה אל פרעה, שהם רוצים לינוק מפני הקדושה, דהיינו מפני הדיבור, וכל זה הוא מכון מהשם יתברך, פרי להוציא בלעם מפיהם, בחינת: "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו", כי באמת אינם יכולים לינוק מפני הקדושה, אלא

אדרכה כל ניצוצות הקדושה שביניהם עולים משם וחוזרים אל הקדושה (פרפראות לחכמה). וזה: מה שנאמר לאחר מכן: "ויננע ה' את פרעה", נגעים גדולים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם", ורמזו בזה שיוצאים מהם ניצוצות הקדושה והם נשארים בלא חיות. ואז פרעה שלח את אברהם ואת אשתו ואת כל אשר לו. וזה הרמזו בפסוק (משל לא): "אשה יראת ה' היא תתהלל", כי "אשה יראת ה'" הוא רמזו על השכינה, ו"תתהלל" רמזו על בחינת: "ויהללו אותה אל פרעה", שמתגלים הפנים של השכינה והם רוצים לינוק מפני הקדושה, אין זה אלא בשביל מה שנאמר לאחר מכן: "תנו לה מפרי ידיה", הינו להוציא ניצוצות הקדשה מביניהם, ואז כשהיא מוציאה כל חיותה מבין הקלפות, אז משליכין כל העבובים – הגויים את אליליהם, ופונים כלם לאמונת ישראל, לקרא כלם בשם ה', כמו שנתבאר לעיל באות ד', שהגויים שניקתם מהקליפות עיקר חיותם היא מניצוצי הקדושה שבין הקליפות, וכשמוצאים את ניצוצי הקדושה מבין הקליפות והם רואים שאין להם חיות הם משליכים את אמונתם ומדביקים את עצמם לאמונת ישראל. וזה עקר קשומי האמונה, שיקרבו אחרים לאמונתה.

וזהו מה שמוכא לעיל באות ד', על הפסוק "אז אהפוך אל העמים שפה ברורה", שהדיבור שנתברר מבין הקליפות הוא הופך את עצמו אל העמים, כדי ללקט מהם שארי ניצוצות הקדושה. והיינו, כי מתחילה היה לקליפות ניקתה מבחינת אחוריים דקדושה, בחינת אחר הדברים, ועכשיו על ידי התענית שהוא ההיפך ממש מתאוות אכילה ושתייה, שהם בחינת ראשי הקליפות, בחינת שלשה שרי פרעה הסמוכין להדיבור ויונקין ממנו, על ידי התענית מעלה מהם את הניצוצות

בְּדָבָר שְׂאִינוּ יוֹדְעַ טַעַם. וְאֶפְרַע־פִּיכֹן: וְגִלְיָא – הֵינּוּ שְׂאֲצֵל הַמַּאֲמִין הַדְּבָר גְּלוּי, כְּאֵלוּ רוּאָה בְּעֵינָיו אֶת הַדְּבָר שֶׁהוּא מַאֲמִין בּוּ מַחֲמַת גְּדֹל אֲמוּנָתוֹ הַשְּׁלֵמָה. נִפְקַת בְּצַפְרָא וּמִתְכַסְּיָא בִּימְמָא – כִּי הָאֲמוּנָה מִתְחַדְּשֶׁת אֲצֵל הָאָדָם כְּכֹל בְּקָר, בְּחִינַת (איכה א): "חֲדָשִׁים לְבָקָרִים וְכו'". וּמִתְכַסְּיָא בִּימְמָא – מַחֲמַת טְרֵדַת עֶסְקֵי עוֹלָם נִתְכַסֶּה הָאֲמוּנָה. מִתְקַשְׁמַת בְּקִשּׁוּמֵי דְלָא הוּוּ – הֵינּוּ עֶקֶר קִשּׁוּמֵי הָאֲמוּנָה,

זֶה בְּחִינַת (סבא משפטים דף צח): עוֹלִימְתָא שְׂפִירְתָא דְלִית לָהּ עֵינִין. עוֹלִימְתָא שְׂפִירְתָא – זֶה בְּחִינַת אֲמוּנָה, בְּחִינַת (ש"ה ו'): "יָפָה אֶת רַעְיִתִי", בְּחִינַת: וְרָעָה אֲמוּנָה, דְלִית לָהּ עֵינִין – הֵינּוּ אֵלוּ הַקִּשּׁוּיֹת הַגְּלוּי, שְׂאִין לַעֲנֹן בְּהֵם וְצָרִיד לְחֹזֵק בְּאֲמוּנָתוֹ. גּוּפָא טְמִירְתָא וְאִתְגְּלִי – כִּי הוּא טְמִירָא, כִּי אִם תִּשְׁאַל אֶת הַמַּאֲמִין אֵיזָה טַעַם בְּאֲמוּנָה, וְדָאֵי אֵינּוּ יוֹדְעַ לְהִשִּׁיב לָךְ טַעַם, כִּי אֲמוּנָה אֵינּוּ שְׂיָדָא אֵלָא

ביאורים

ו"רעיייתי" רומז על בְּחִינַת: "וְרָעָה אֲמוּנָה", ומה שנאמר: 'דְלִית לָהּ עֵינִין' – שאין לה עינים, המילה 'עֵינִין' רומזת על עיון, הֵינּוּ אֵלוּ הַקִּשּׁוּיֹת הַגְּלוּי, שְׂאִין לַעֲנֹן בְּהֵם, וְצָרִיד לְחֹזֵק בְּאֲמוּנָתוֹ. ומה שנאמר: 'גּוּפָא טְמִירְתָא וְאִתְגְּלִי' – גופה נעלם ומתגלה – כִּי הוּא טְמִירָא – נעלמת, כִּי אִם תִּשְׁאַל אֶת הַמַּאֲמִין אֵיזָה טַעַם בְּאֲמוּנָה, וְדָאֵי אֵינּוּ יוֹדְעַ לְהִשִּׁיב לָךְ טַעַם, כִּי אֲמוּנָה אֵינּוּ שְׂיָדָא אֵלָא בְּדָבָר שְׂאִינוּ יוֹדְעַ טַעַם. וְאֶפְרַע פִּי כֹן: וְגִלְיָא' – ומתגלה – הֵינּוּ שְׂאֲצֵל הַמַּאֲמִין הַדְּבָר גְּלוּי, כְּאֵלוּ רוּאָה בְּעֵינָיו אֶת הַדְּבָר שֶׁהוּא מַאֲמִין בּוּ, מַחֲמַת גְּדֹל אֲמוּנָתוֹ הַשְּׁלֵמָה. נִפְקַת בְּצַפְרָא וּמִתְכַסְּיָא בִּימְמָא – יוצאת בבוקר ומתכסה ביום – כִּי הָאֲמוּנָה מִתְחַדְּשֶׁת אֲצֵל הָאָדָם כְּכֹל בְּקָר, בְּחִינַת מה שרמזו בפסוק (איכה א): "חֲדָשִׁים לְבָקָרִים וְכו'". רבה אמונתך". 'וּמִתְכַסְּיָא בִּימְמָא' – ומתכסה ביום – מַחֲמַת טְרֵדַת עֶסְקֵי עוֹלָם, נִתְכַסֶּה הָאֲמוּנָה אֲצֵל הָאָדָם. מִתְקַשְׁמַת בְּקִשּׁוּמֵי דְלָא הוּוּ' – מתקשטת בקישוטים שלא היו – הֵינּוּ עֶקֶר קִשּׁוּמֵי הָאֲמוּנָה, כְּשִׂמְקֵיבִין אֲצֵלָה כִּי אָדָם

הקדושות של אותיות הדיבור ומדבק את אחורי הקדושה, ואז אי אפשר לקליפות לינק משם, ואז מתגלים הפנים של הקדושה, שזה בחינת שהדיבור שהוא בחינת 'מלכות', בחינת 'שרה' כידוע, הופך את עצמו אליהם עם פניו דייקא, וכל זה כדי להוציא גם שאר ניצוצי הקדושה מביניהם, כי מפני הקדושה אי אפשר להם לינוק, אלא אדרבא כל ניצוצות הקדושה שביניהם עולים משם ומתדבקים אל הקדושה, ואז נשארים הקליפות בלא חיות, ואז כל העובדי כוכבים משליכים אלילי כספם וזהבם ומתדבקים באמונת ישראל בבחינת "לקרוא כולם בשם ה'", וזהו עיקר שלימות וקישוטי האמונה (פרפראות לחכמה).

זֶה בְּחִינַת מה שמובא בזוהר (סבא משפטים דף צח): 'עוֹלִימְתָא שְׂפִירְתָא דְלִית לָהּ עֵינִין' – עלמה יפה שאין לה עינים, גופה נעלם ומתגלה, יוצאת בבוקר ומתכסה ביום, מתקשטת בקישוטים שלא היו. ורמזו בזה, כִּי 'עוֹלִימְתָא שְׂפִירְתָא' – עלמה יפה – זֶה בְּחִינַת 'אֲמוּנָה', בְּחִינַת מה שנאמר (ש"ה ו'): "יָפָה אֶת רַעְיִתִי",

עיונים

מאמר הזוהר הקדוש עולימתא שפירתא דלית לה עינין, ונתרפאה על ידי זה.

וכשבה לביתו סיפר לפני זאת המעשה בעצמו, והבנתו מתנועותיו הקדושות שהיה אצלו דבר גדול ונפלא ענין זה, שהמשיך לה רפואה על ידי דיבור מתורתו הקדושה, כי כל מה שעבר על זרעו הקדושים נוגע עד למרחוק, כי כל מה שעובר על כל אדם יש בו נסתרות הרבה כי אין דבר לריק חס ושלום, וכל הגדול במעלה יותר כל מה שעובר עליו נוגע למרחוק יותר, אבל זרעו הקדושים עצמה וגדלה מעלתם ברום גבהי מרומים כמבואר במקום אחר (חיי מוהר"ן חקפ"א), וכל מה שעבר עליהם היה בכל דבר מלחמות גדולות, כי נוגע למרחוק מאוד".

על ידי אמירת תורה זו המשיך רבינו ז"ל רפואה לכתו היה

דלית לה עינין: יש להוסיף בזה כי עינים רומזים לחכמה, כמו שפירש רש"י (בראשית ג' ו') על הפסוק 'ותפקחנה עיני שניהם', שעל שם החכמה נאמר, דהיינו שנפקחו עיני שכלם.

ובחיי מוהר"ן (ס"ב כ"ו) כתב: "בחורף בשנת תקס"ה נסע רבינו ז"ל למעוועוועדיוקוק על שבת שירה לומר שם תורה כמנהגו, באותה העת היתה בתו חיה שהיתה אז בקהילה קדושה הג'ל, והיתה חולה על העינים, שגדל לה על העינים מה שקורין בילמא [יבלת], וכמעט שנסמית בעיניה, וכשבה רבינו ז"ל למעוועוועדיוקוק נודע לו, ואמר אז התורה ויסב אלקים הנדפסת בלקוטי א' בס' ס"ב, שמובא שם

כְּשֶׁמִקְרָבִין אֶצְלָה בְּנִי-אָדָם שְׁלֵא הָיוּ מִקְרָבִין לָהּ: יְקָרָה מְאֹד, כִּי נִתְיַחַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ, וּבְשֶׁהָאֱמוּנָה כָּל-בְּרַךְ בְּשִׁלְמוֹת, אֲזִי אִכִּילְתוּ הָיָא בְּכַחֲנִית: "וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְרוֹת וְכוּ", אֲזִי הָאֱמוּנָה הָיָא

ביאורים

ידי שיש לו אמונה ודעת בשלימות הוא זוכה לברך את המאכלים מאחיזת הרע שבהם, ואז נעשה על ידי אכילתו יהוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים, יתבאר כעת מה נעשה על ידי היחוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים.

ו. וּבְשֶׁהָאֱמוּנָה כָּל כֶּף בְּשִׁלְמוֹת, ועל ידי זה האדם מברך את המאכל מהרע והקליפות שבו (כמבואר לעיל באות ב), אֲזִי אִכִּילְתוּ הָיָא יְקָרָה מְאֹד, כִּי על ידי שאוכל מאכל שנתברר נִתְיַחַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ – הקב"ה ושכינתו פנים בפנים, בְּכַחֲנִית מה שנאמר: "וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְרוֹת וְכוּ" לעת האוכל גושי הלום, וכמו שנתבאר לעיל באות א', שרמוזו בזה, שעל ידי האכילה

שְׁלֵא הָיוּ מִקְרָבִין לָהּ, ועל ידי זה שהאדם מוציא את ניצוצות הקדושה מבין הקליפות והגויים מתקרבים לאמונת ה' יתברך, על ידי זה מתחזקת אצל האדם האמונה, והוא ניצול מהקושיות שאין עליהם תשובה.

לאחר שנתבאר שעל ידי לימוד הפוסקים האדם זוכה לדעת את ה' יתברך בלב שלם, שידע תשובה על הקושיות שיש עליהם תשובה, ועל ידי התענית הוא מוציא את הדיבור ממיצר הגרון ומדבק אחורי הקדושה, ואז הקליפות רוצים לניקוט מפני הקדושה, ואז הדיבור מוציא את ניצוצות הקדושה מביניהם, והגויים חוזרים לאמונת ישראל, וזה עיקר שלימות וקישוטי האמונה, ועל ידי זה הוא זוכה לחזק עצמו באמונה, ולהניצל מהקושיות שאין עליהם תשובה, ועל

עיונים

עיקר מה שמעכב את היחוד של הקב"ה ושכינתו הוא שני מיני הקושיות והאפיקורסות, כי הקב"ה ושכינתו הם בחינת הדעת והאמונה

טומאתו, אבל אז היחוד של הקב"ה עם האדם הוא בכחינת אחר באחר, שגם הקב"ה מסתיר את פניו מהאדם, ואז האדם מוכרח לסבול את גזירת הרעב והעניות, שזהו בחינת ירידה למצרים, ואז האדם בבחינת מיצר הגרון, והוא צריך להתחיל מחדש, ולהתברר על קושי ההתחלה, וצריך להתקרב לצדיק שהוא בחינת יוסף, שזהו בחינת היחוד של יהודה ויוסף שהיה במצרים המוזכר בתחילת המאמר, והיחוד של יהודה ויוסף זהו גם כן תיקון של המחלוקת שבין הצדיקים, כמובא לעיל שמהמחלוקת שבקדושה שהוא מחלוקת תנאים ואמוראים משתלשל מחלוקת היצר הרע, וכשמתייחדים יהודה ויוסף מתתקנת מחלוקת היצר הרע, ואין ליבו חלוק עליו, עד שעל ידי זה נעשה יחוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים.

וכתב עוד, כי ענין בירור המאכל מהקליפות שבו, זהו עצמו בחינת מה שהשכינה מוציאה את ניצוצות הקדושה מהקליפות ונשארים בלא חיות, ולכן על ידי התענית שעל ידי זה גורמים שהשכינה תוציא את ניצוצות הקדושה מבין הקליפות, על ידי זה מבררים את ניצוצות הקדושה שבמאכל מהקליפות שבו, ועל ידי שמוציאים את ניצוצות הקדושה שהם חלקי השכינה מהקליפות נעשה עיקר שלימות וקישוטי האמונה, וממילא נעשה יחוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים.

הוי"ה אלקים פנים בפנים גימטריא שב"ע, שזה בחינת יהוד קודשא בריך הוא ושכינתיה פנים בפנים על ידי אכילתו של ישראל

נתייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה: כפרפראות לחכמה כתב לבאר, שזה בחינת מה שמבואר בכתבים כי שם הוי"ה

אכילתו היא יקרה מאוד: בכיבור הליקוטים ביאר, כי הגה האמונה היא בעצמה השכינה, ספירת המלכות, שהיא בחינת עולמתא שפירתא, אשה יראת ה', והיא בחינת הדיבור והתפילה, ועל ידי התענית נעשה יחוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים, ואז השכינה ממליצה על הרחוקים, (ולכן בתחילה כתב שהאמונה ממלצת על הרחוקים, ואחר כך כתב שהשכינה ממלצת, כי הם בחינה אחת), ועיקר מה שמעכב את היחוד של הקב"ה ושכינתו הוא שני מיני הקושיות והאפיקורסות, כי הקב"ה ושכינתו הם בחינת הדעת והאמונה, כי הקב"ה הוא הדעת, כי הוא ודעתו אחד כידוע, והשכינה היא האמונה, ועל ידי הפירוד בין הקב"ה ושכינתו נעשה פגם בבחינת הדעת והאמונה, שמזה נמשכים הקושיות שיש עליהם תשובה ושאין עליהם תשובה.

וזהו שמובא לעיל שצריך לאהוב את ה' יתברך בכל לבבו, בשני יצריו, שזהו בחינת יחוד הקב"ה ושכינתו, כי נפשות ישראל שורשים בשכינה הקדושה, ועל ידי הקושיות והאפיקורסות נעשה פירוד בין האדם להקב"ה, והאדם אינו אוהב את ה' יתברך כל לבבו, ובכפר תפס שם את ענין התפילה, שאינו יודע בלב שלם שהקב"ה עומד ושומע את תפילתו, ולכן אינו מתלהב כל כך, והטעם שנקט דוקא ענין התפילה, כי השכינה הקדושה היא בחינת התפילה, ועל ידי התפילה נעשה ביותר יחוד של הקב"ה ושכינתו.

ואמנם גם בזמן שהאדם מקשה את לבבו, וידיעת ה' יתברך נסתרת ממנו, מכל מקום ה' יתברך שוכן עימו בתוך

שְׂרֹאִים מְגֹלֵי שְׁהִנְהַת הָעוֹלָם הוּא עַל־יְדֵי מַעֲרַכַת
הַמְּזוּלוֹת נִפְלוּ בְּמַעֲזוֹת, כָּל אֶחָד לְפִי מַעֲזוֹתוֹ. וַיֵּשׁ
חוֹשְׁבִים, שֶׁהִכַּל עַל־פִּי הַטְּבַע עוֹלָם כְּמִנְהַגוֹ נוֹהַג,
וַיֵּשׁ חוֹשְׁבִים, שְׁצָרִיף לְעֵבֶד אֶת הָאֲמֻצְעֵי, כְּמוֹ שֶׁשְׁטֵעוּ

מִמְלַצָּת עַל הֶרְחֻקִים לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁיִקְרַב
אוֹתָם בְּצַל כְּנִפְיּוֹ. וְזֶה הוּא מְלִיצָתָהּ. כִּי עָקַר מַעֲזוֹתָם
שֶׁל הֶרְחֻקִים מֵאֲמוּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ – מַחֲמַת שְׁעָקַר
יִדְעַת אֲלִקוּתוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מְגֹלֵי עַל הַסְּתוּמִים, וּמַחֲמַת

ביאורים

מה' יתברך על אדם זה שתיקן אותה והעלה אותה
לבחינת פנים בפנים, שימחל לו ה' יתברך על אמונתו
שלא היתה בשלימות, ושיזכה לאמונה בתכלית
השלימות, שלא יהיה שום אמצעי בינו לבין ה' יתברך,
וכמו שיתבאר (על פי הוספות תורת מכת"י רבינו ז"ל שנדפסו בסוף ספר
לקוטי מוהר"ן). וְזֶה הוּא מְלִיצָתָהּ. כִּי עָקַר מַעֲזוֹתָם שֶׁל
הֶרְחֻקִים מֵאֲמוּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ – מַחֲמַת שְׁעָקַר יִדְעַת
אֲלִקוּתוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מְגֹלֵי עַל הַסְּתוּמִים, כִּי הַקַּב"ה בַּעֲצֻמוֹ
הוּא סְתוּם וְנִעְלָם, וּמַחֲמַת שְׂרֹאִים מְגֹלֵי, שְׁהִנְהַת
הָעוֹלָם הוּא עַל יְדֵי מַעֲרַכַת הַמְּזוּלוֹת, נִפְלוּ בְּמַעֲזוֹת,
כָּל אֶחָד לְפִי מַעֲזוֹתוֹ. וַיֵּשׁ חוֹשְׁבִים שֶׁהִכַּל עַל פִּי הַטְּבַע,
עוֹלָם כְּמִנְהַגוֹ נוֹהַג, וְהַקַּב"ה אֵינוֹ מְנַהֵג אֶת הָעוֹלָם. וַיֵּשׁ
שְׂמַמַּיִם שֶׁהַקַּב"ה מְנַהֵג אֶת הָעוֹלָם, אֲלָא שְׁחוֹשְׁבִים
שְׁצָרִיף לְעֵבֶד אֶת הָאֲמֻצְעֵי, כְּמוֹ שֶׁשְׁטֵעוּ בַּעֲנָל, שְׁרָצוּ
לְעִשׂוֹת אֶת הָעֵנָל אֲמֻצְעֵי בִּינָם לְבִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,

נעשה יחוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים. והנה
השכינה היא בחינת 'אמונה', ונמצא שגם עצם הדבר
שהאדם מוציא את השכינה שהיא בחינת 'אמונה'
מבחינת 'מיצר הגרון', וגורם שהשכינה תוציא את
ניצוצות הקדושה מבין הקליפות, ועל ידי זה הוא מתקן
את האמונה שהיא השכינה בשלימות, על ידי זה יש
לשכינה כח לעלות ולהתייחד עם הקב"ה, ועל ידי זה
הוא גורם שתתייחד השכינה עם הקב"ה פנים בפנים
בשעת אכילתו, וכל אחד ואחד לפי מידת תיקונו את
מידת האמונה בשלימות כך הוא מייחד את השכינה
שהיא האמונה עם הקב"ה פנים בפנים (על פי הוספות תורות
מכת"י רבינו ז"ל שנדפסו בסוף ספר לקוטי מוהר"ן). וכשנעשה יחוד של
הקב"ה ושכינתו פנים בפנים, אֵינוֹ הָאֲמוּנָה שהיא
השכינה היא מִמְלַצָּת עַל הֶרְחֻקִים לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
שְׁיִקְרַב אוֹתָם בְּצַל כְּנִפְיּוֹ, ובכלל זה היא גם מבקשת

עיונים

חושב שהכל על פי הטבע, או שחושבים שצריך לאמצעי,
ובטעיות כזה רבים נכשלים, כל זה הוא קליפת נוגה, והעובדי
כוכבים ומזלות והכופרים לגמרי בה' הם מבחינת ג' קליפות
הטמאות לגמרי. על כן דייקא כשיקרב את העובדי כוכבים
ומזלות לאמונת ישראל, שזהו בחינת שבירת הג' קליפות
הטמאות, אז אחר כך יכולין להעלות נוגה גם כן אל הקדושה,
היינו אותם שאין האמונה אצלם בשלימות שזהו בחינת נוגה,
וכנ"ל ענין הקשיות שיש עליהם תשובה שהם גם כן בחינת
נוגה, והכל אחת כי כשנסתם אצלו שבילי השכל כו' זהו
בחינת פגם אמונה ונזרקה בו אפיקורסות כמבואר בפנים, רק
ששם מדבר מפגם הדעת שהוא קליפת נוגה, וכאן מדבר
מפגם האמונה שהוא קליפת נוגה אל הקדושה, ואז רוצים גם
הקליפות הטמאות לעלות, ואז יורד שלהובא דאש ועל ידי
זה נופלין, ואז נכלל נוגה בקדושה ונעשה יחוד קוב"ה
ושכינתיה, כמו כן כאן כשרוצין להעלות נוגה אל הקדושה
שיהיה נעשה על ידי אכילתו יחוד קודשא בריך הוא
ושכינתיה צריכין להכניע הקליפות הטמאות על ידי העלאת
ניצוצי אותיות הדיבור שנעשה על ידי התענית, ואז יכול נוגה
ליכלל בקדושה, שיהיה נעשה על ידי אכילתו יחוד קודשא
ברוך הוא ושכינתיה, ואז האמונה ממלצת על הרחוקים
שיקרב אותם בצל כנפיו.

במלואו (יורד ה"י וי"ד ה"י) גימטריא ע"ב, ושם אלקים במלואו
(אל"ף למ"ד ה"י י"ד מ"ם) גימטריא ש', ועל כן הו"יה אלקים פנים
בפנים כנ"ל גימטריא שב"ע, שזה בחינת יחוד קודשא בריך
הוא ושכינתיה פנים בפנים על ידי אכילתן של ישראל שהוא
שבע, וזה בחינת (דברים ה) ואכלת ושב'ע"ת, היינו שתגרום
באכילתן יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה פנים בפנים שזה
בחינת שב"ע כנ"ל.

כשיקרב את העובדי כוכבים ומזלות לאמונת ישראל, שזהו
בחינת שבירת הג' קליפות הטמאות, או אחר כך יכולין
להעלות נוגה גם כן אל הקדושה, היינו אותם שאין האמונה
אצלם בשלימות

ובכשהאמונה כל כך בשלימות כו' אזי האמונה היא ממלצת:
בספר באבי הנחל פירש שדייקא כשנכנעו הג' קליפות
הטמאות לגמרי ונעשו גרים, ואז זוכה שנעשה על ידי אכילתו
יחוד קוב"ה ושכינתיה, כי אז זוכה על ידי אכילתו להעלות
נוגה לקדושה, אזי האמונה ממלצת על הרחוקים, היינו על
ישראל הרחוקים מאמונה אמיתית, כי בענין אמונה יש גם כן
ג' בחינות הנ"ל, היינו ישראל הכשרים זוכים לאמונה
אמיתית, אמונה הקדושה, ויש שחושבים שהכל על פי הטבע,
זהו בחינת קליפת נוגה שמעורב טוב ורע, שמאמין בה' אבל

ושלום, בלי הסמים אין יכלת פיד השם יתברך לרפא. ואין הדבר בן, כי הקדוש ברוך הוא סבת כל הסבות ועלת כל העלות, ואין צריך לשום סבה, ועסקנו באלו הסבות צריך להאמין בהשם יתברך לבד, ולא לעשות מהסבות עקר:

ובשעה צדיק מכבול בתפלתו איזה חיוב של מערכת המזלות, או נתידע מהגלוי על הסתום, שיש אלקי נמצא, שהוא שומע תפלת הצדיק ומשדד המערכות ומשנה הטבע. וכל זה יהיה לעתיד, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים טז): 'עתידין צדיקים להחיות

בעגל, שרצו לעשות את העגל אמצעי בינם לבין השם יתברך, שאמרו: "אשר ילכו לפנינו" (שמות לב), בחינת אמצעי. ובמעיות פנה רבים נכשלים, ועושים את הסבות אמצעי בינם לבין השם יתברך, הינו שמאמינים בהשם יתברך, אבל מאמינים גם כן באמצעי, ואומרים שצריך לסבות, הינו שמאמינים, למשל, בהסבה של פרנסה, שהוא המשא ומתן, ואומרים הסבה של משא ומתן עקר, כאלו הם ושלום, בלא הסבה של משא ומתן אין יכלת פיד השם יתברך לתן להם פרנסה. ובהסבה של הרפואה, שהוא סמים, עושים מהם עקר, כאלו, הם

ביאורים

יתברך לבד, ולא לעשות מהסבות עקר, והיינו שצריך להאמין בשעת עסקינו בסיבות אלו שזה בעצמו רצונו יתברך, שנעשה השתדלות על פי הטבע, אך באמת הקב"ה יכול לשלוח את הפרנסה והרפואה גם בדרך אחרת (ביאור הליקוטים, בשם אביו ששמע ממוהר"ת ד"ל).

ובשעה צדיק מכבול בתפלתו איזה חיוב של מערכת המזלות, דהיינו שעל פי מערכת המזלות היה צריך לקרות דבר מסוים והצדיק מבטל אותו על ידי תפילתו, או נתידע מהגלוי על הסתום, שיש אלקי נמצא, שהוא שומע תפלת הצדיק, ומשדד המערכות ומשנה הטבע. וכל זה יהיה לעתיד, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה לענין לעתיד לבוא (פסחים טז): 'עתידין

שאמרו: "אשר ילכו לפנינו" (שמות לב), בחינת אמצעי. ובמעיות פנה רבים נכשלים, ועושים את הסבות אמצעי בינם לבין השם יתברך, הינו שמאמינים בהשם יתברך, אבל מאמינים גם כן באמצעי, ואומרים שצריך לסבות. הינו שמאמינים למשל בהסבה של פרנסה, שהוא המשא ומתן, ואומרים הסבה של משא ומתן עקר. כאלו הם ושלום בלא הסבה של משא ומתן, אין יכלת פיד השם יתברך לתן להם פרנסה. ובהסבה של הרפואה, שהוא סמים, עושים מהם עקר, כאלו הם ושלום בלי הסמים, אין יכלת פיד השם יתברך לרפא. ואין הדבר בן, כי הקדוש ברוך הוא סבת כל הסבות ועלת כל העלות, ואין צריך לשום סבה, ועסקנו באלו הסבות, צריך להאמין בהשם

עיונים

לפנינו ע"פ ה' בידו, וזה טעם הזכירם משה האיש אשר העלנו וכו'.

ועיין באור החיים שם: "אשר ילכו לפנינו – דקדק לומר לפנינו, פירוש לצד כי ה' המוציא אותם מארץ מצרים הוא נעלם וגבוה מאד, ויקר להם מקרה רע באין משיגה עליהם, לזה יעשו כח מכוונות צבא השמים, שיהיה למטה לפניהם, ולעולם לא מרדו בסיבה ראשונה אלא שרצו באמצעי, ואולי שחשבו שלא צוה ה' על איסור האמצעי אלא כל עוד שיהיה משה, ולזה אמרו כי זה משה האיש וגו', ואפשר כי טענת טעות טרופה בפיהם, באומרם כי זה משה האיש אשר העלנו וגו', פירוש הרי לך ראייה כי צריך אמצעי, שלא הוציאנו ה' בלא אמצעות שליח, אמור מעתה כי יש צורך באמצעי, ומה שקראוהו אלהים על דרך אומרו (לפי א' ט) ראה נתתיך אלהים לפרעה, ודברים אלו טעות גדולה הם".

ענין העגל שהיה אמצעי בינם לה' יתברך

אשר ילכו לפנינו: עיין ברמב"ן שם: "אשר ילכו לפנינו, אלוהות הרבה אוו להם, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים, והיה מורה לנו הדרך נעלה בה, לא ידענו מה היה לו, עתה צריכין לאלוהות הרבה אשר ילכו לפנינו, לשון רש"י, ואין לשונו מכוון, אבל הכתוב הזה הוא מפתח לדעת נכון ענין העגל ומחשבת עושי, כי בידוע שלא היו ישראל סבורים שמשוה הוא האלהים, ושהוא בכוחו עשה להם האותות והמופתים, ומה טעם שיאמרו כיון שהלך משה ממנו נעשה אלהים ועוד, כי בפירוש אמרו אלהים אשר ילכו לפנינו, לא שיהיו נותנין להם חיים בעולם הזה או בעולם הבא, אבל היו מבקשין משה אחר, אמרו, משה שהורה לנו הדרך ממצרים ועד הנה, שהיו המסעים ע"פ ה' ביד משה (במדבר ט כג), הנה אבד ממנו, נעשה לנו משה אחר שיוורה הדרך

יְדַבֵּר נָא עִבְדְּךָ דְּבַר בְּאֲזֵנֵי אָדֹנָי – וְלֹא יִשְׁמַע
 עוֹד אֲמָצְעִי. וְאֵל יַחַר אַפְּךָ בְּעִבְדְּךָ – עַל הָעֶבֶר.
 כִּי כְמוֹד בְּפִרְעָה – פִּרְעָה לְשׁוֹן הַתְּגָלוֹת, כִּי אַתָּה
 אֵינְךָ יֹדֵעַ לְכַנֵּי-אָדָם אֲלֵא מִהַגְלוֹי, וּמַחְמַת שְׂאֵינְךָ

אֶת הַמְתִּים, וְשָׂאָר נְפְלָאוֹת:

זוּה: וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָא – דָּא תְקַרְבְּתָא דְמַלְכָא
 לְמַלְכָא. וַיֹּאמֶר בִּי אָדוֹנָי – שְׁהִשְׁכִּינָה
 מְבַקְשֵׁת רַחֲמִים מִהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ עַל אֵלּוּ הָרְחוּקִים.

ביאורים

וזהו על ידי לימוד הפוסקים, שעל ידי זה הוא זוכה לדעת תירוץ על הקושיות שיש עליהם תשובה, ועל ידי התענית, שעל ידי זה הוא זוכה להתחזק באמונה והוא ניצול מהקושיות שאין עליהם תשובה. ועל ידי זה שנעשה יחוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים: "וַיֹּאמֶר אֵלָיו בִּי אָדוֹנָי" – שְׁהִשְׁכִּינָה מְבַקְשֵׁת רַחֲמִים מִהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ, עַל אֵלּוּ הָרְחוּקִים. "יְדַבֵּר נָא עִבְדְּךָ דְּבַר בְּאֲזֵנֵי אָדֹנָי" – וְלֹא יִשְׁמַע עוֹד אֲמָצְעִי, דהיינו שיזכו להאמין בה' יתברך בשלימות, ולא להאמין באמצעי. "וְאֵל יַחַר אַפְּךָ בְּעִבְדְּךָ" – עַל הָעֶבֶר, שלא האמינו בשלימות בה' יתברך אלא האמינו גם באמצעי, או שלא האמינו כלל בה' יתברך. "כִּי כְמוֹד בְּפִרְעָה" – פִּרְעָה, לְשׁוֹן

צְדִיקִים לְתַחִיּוֹת אֶת הַמְתִּים, וְשָׂאָר נְפְלָאוֹת, ועל ידי זה יתגלה שיש ה' יתברך, שמשנה הטבע. וְזֶה מֵה שְׁנֵי מֵה שְׁנֵי יוֹסֵף דִּיבְרוּ עִם יוֹסֵף שִׁישְׁחָרַר אֶת בְּנֵימִין אַחִיהֶם: "וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָא וַיֹּאמֶר, כִּי אָדוֹנָי יְדַבֵּר נָא עִבְדְּךָ דְבַר בְּאֲזֵנֵי אָדוֹנָי, וְאֵל יַחַר אַפְּךָ בְּעִבְדְּךָ, כִּי כְמוֹד כְּפִרְעָה", וּרְמוּזוּ בְּזֶה כֵךְ: "וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָא", דְּרָשׁוּ עַל כֵךְ בְּזוּהָר: "דָּא תְקַרְבְּתָא דְמַלְכָא לְמַלְכָא" – זֶהוּ הַתְקַרְבוֹת מֶלֶךְ לְמֶלֶךְ, דְּהֵינּוּ הַתְקַרְבוֹת יְהוּדָה לְיוֹסֵף, שְׁזֶה רְמוּזוֹ עַל בַּחֲיִנַת יַחֲוֹד שֶׁל הַקַּב"ה וְשִׁכְנִיתוֹ פָּנִים בְּפָנִים, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הָאֲכִילָה, כְּשֶׁהָאָדָם אוֹכֵל מֵאֵכֶל שֶׁנִּתְבָּרַר מִהֶרַע וְהַקְלִיפוֹת שָׁבוּ, וְהַבִּירוֹר שֶׁל הַמַּאֲכָלִים הוּא עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם זוֹכֵה לְאִמּוּנָה בְּשִׁלְמוֹת,

עיונים

סאמר הגמרא שעתידיים צדיקים להחיות מתים

שהיא המולכת על כל הקליפות והמצרים שבגרון, ואינה נותנת להוציא את הדיבור, ומבואר כאן על הפסוק "כי כמוך כפרעה", שפרעה הוא בחינת התגלות, דהיינו בחינת המזלות והטבע שהם מנהיגים את העולם בגלוי, ועל ידי זה אין רואים את הנהגת ה' יתברך, וממילא מובן שזה לעומת זה, יש את שרה, שהיא בחינת מלכה, (כמו שאמר רבותינו ז"ל שנקראת שרה על שם ששרה על כל העולם כולו), והיא בחינת הדיבור, והיא בחינת הטבע והסיבה דקדושה, שרצון ה' יתברך שיעסוק כל אחד בעסקי העולם הזה, כגון משא ומתן וכדומה, וזהו כדי שיברר את הדברים הגשמיים מהתערובת של הקליפות שנתערבו בהם, שזהו גם ענין בירור המאכל מהקליפות, שהם בעצמם הקליפות שבמיצר הגרון הממשיכים את הדיבור לגלות מצרים, כי כמו שעל ידי הבירור של הקליפות מהמאכלים והדברים הגשמיים נהפך היצר הרע בעל כרחו למרכבה לקדושה וליצר הטוב, כמו שמובא לעיל שצריך לעבוד את ה' בשני יצרים, כך זה לעומת זה, כשהטוב והרע מעורבים ביחד, אז היצר הטוב בעצמו משתעבד למהותו וכוחו של היצר הרע.

ועיקר התיקון הוא, על ידי שהאדם אינו עושה את הסיבות של המשא ומתן וכדומה לאמצעי, אלא מאמין בה' יתברך שהוא לבדו מנהיג את הכל, וקורא ומתפלל אליו שיתן לו את פרנסתו, שזהו בחינת התיקון שיהיה לעתיד שיקראו כולם בשם ה'.

עתידין צדיקים שיחיו את המתים: בגמ' פסחים דף ס"ח ע"א איתא: "ורעו כבשים כדברם, אמר מנשיא בר ירמיה אמר רב, כמדובר בס, מאי כמדובר בס וכו', אלא אמר רבא כדבר חננאל אמר רב, דאמר רב חננאל אמר רב, עתידין צדיקים שיחיו את המתים, כתיב הכא ורעו כבשים כדברם, וכתיב התם ירעו בשן וגלעד כימי עולם, בשן זה אלישע הבא מן הבשן, שנאמר ויעני ושפט בבשן, וכתיב פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו, גלעד זה אליהו, שנאמר ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד וגו', אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, עתידיים צדיקים שיחיו מתים, שנאמר עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, וכתיב ושמת משענתי על פני הנער".

ופירש רש"י: "אלא – כמדובר בס דרישא היינו כרב חננאל, כמדובר באליהו ואלישע שהחיו את המתים כך יחיו כל הצדיקים את המתים, ירעו ורעו לגזירה שוה. ויעני ושפט בבשן – ושפט הוא אביו של אלישע, דכתיב אלישע בן שפט. ושמת משענתי – באלישע כתיב, על שהחיה בן השונמית".

רצון ה' יתברך שיעסוק כל אחד בעסקי העולם הזה, כדי שיברר את הדברים הגשמיים מהתערובת של הקליפות

פרעה לשון התגלות: כמו שנאמר (במדבר ה'): "ופרע את ראש האשה", שפירושו שמגלה את ראשה.

ובביאור הליקוטים כתב לבאר בזה, כי הנה בקליפה יש בחינת פרעה, שהיא מאחורי הקדושה והיא בחינת עורף,

גזרה וצדיק מבטל, אזי ידעו שיש אלקי נמצא, שהוא עושה רצון הצדיק. וזה: מה פרעה גזר ואינו מקיים - פרעה, הינו מערכת המזלות הגלויים לכל גזרתם, אף אתה גזר ואינך מקיים - כי הצדיק מבטל:

ידוע אלא מהגלוי, לפיכך טעו כל אחד לפי מעותו, אבל בשאתה מבטל רצונך בשביל רצון הצדיק, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (מ"ק טו): הקדוש ברוך הוא גזר וצדיק מבטל, אזי ידעו מהגלוי על הסתום, בשרואים שמערכת המזלות מחיבים איזה

ביאורים

ומבטל על ידי זה חיוב המזלות שהיה גם כן על ידי רצונו יתברך, שרצה שיהיה הדבר כך כמו שהמזלות היו מחייבים, ועכשיו שירד הטבע וביטל את החיוב הזה כדי לעשות את רצון הצדיק שהתפלל לפניו שיהיה באופן אחר כמו שהוא רוצה (פרפראות לחכמה, על פי הוספות תורות מכת"י רבינו ז"ל שנדפסו בסוף ספר ליקוטי מוהר"ן).

וזהו שכתוב למעלה: 'ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני, ולא ישמע עוד אמצעי', רוצה לומר, כי ההנהגה שה' יתברך מנהיג העולם על ידי מערכת המזלות, הוא כמו בחינת ההנהגה על ידי איזה אמצעי, שמוזה נשתלשל כל בחינת הטבע המובא לעיל, אבל כשמתבטלת ההנהגה של מערכת המזלות על ידי תפילת הצדיק, כי ה' יתברך שומע את תפילת הצדיק ומשדד המערכות ומשנה את הטבע, זהו בחינת ההנהגה של ה' יתברך בעצמו ובכבודו כביכול בלי התלבשות בשום אמצעי, שזה בחינת 'ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני ולא ישמע עוד אמצעי', היינו שכל מה שנצרך לו, יפעול רק על ידי תפילה לה' יתברך בלי שום התלבשות בסיבה טבעיות, רק למעלה מדרך הטבע, בבחינת ההנהגה שיהיה לעתיד (פרפראות לחכמה).

התגלות, כי אתה אינך ידוע לבני אדם אלא מהגלוי, ומחמת שאינך ידוע אלא מהגלוי, לפיכך טעו כל אחד לפי מעותו, כי הנהגת העולם בגלוי היא על ידי מערכת המזלות והטבע, אבל בשאתה מבטל רצונך בשביל רצון הצדיק, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (מועד קטן טו): 'הקדוש ברוך הוא גזר וצדיק מבטל'. אזי ידעו מהגלוי על הסתום, בשרואים שמערכת המזלות מחיבים איזה גזרה, וצדיק מבטל, אזי ידעו שיש אלקי נמצא, שהוא עושה רצון הצדיק. וזה הרמז במה שפירש רש"י על המילים 'כי כמון כפרעה': 'מה פרעה גזר ואינו מקיים' - 'פרעה' הוא לשון התגלות, הינו מערכת המזלות הגלויים לכל גזרתם - שכולם רואים כיצד העולם מתנהג על ידם, וכשהצדיק מבטל בתפילתו איזה חיוב של מערכת המזלות, שזהו בחינת 'פרעה גזר ואינו מקיים', אז נודע לכולם שגם דרך הטבע שעל פי מערכת המזלות אינו מתנהג אלא ברצונו והשגחתו יתברך, ולכן יש לצדיק כח לשנות את הטבע ולבטל את החיוב של מערכת המזלות, שזהו בחינת: 'אף אתה גזר ואינך מקיים' - כי הצדיק מבטל את החיוב של מערכת המזלות על ידי תפילתו שמתפלל לה' יתברך, וה' יתברך מבטל רצונו מפני רצון הצדיק,

עיונים

בדרך הטבע הוא בחינת הסתרת פנים, שפני ה' מוסתר כביכול בדרך הטבע וכו', היינו שכביכול ה' יתברך מלביש ומסתיר אור השגחתו יתברך בדרך הטבע, שזה בחינת (דברים ל"א) 'והסתרת פני מהם והיה לאכול', שזה בא על ידי פגם אמונה, כמו שכתוב בפרשת וילך (שם) 'הנך שוכב וכו' העם הזה וזנה אחרי אלקי נכר וכו' וחרה אפי וכו' והסתרת פני וכו'', ועל ידי ההנהגה הזאת מתגבר ביותר בחינת מיעוט האמונה כמבואר במאמר זה, ועל כן כשנשלמת האמונה שאז נעשה על ידי אכילתו יחוד קודשא בריך הוא פנים בפנים, אז השכינה שהיא האמונה מתחננת לפני ה' יתברך שיהיג את ישראל בבחינת ההנהגה של בחינת פנים בפנים, היינו על ידי השגחתו יתברך לבר כללי התלבשות בדרך הטבע, שזה בחינת 'באוני אדוני וכו' ואל יחר אפך' על העבר, היינו

מאמר הגמרא שהקב"ה גזר וצדיק מבטל הקב"ה גזר וצדיק מבטל: בגמ' מועד קטן דף ט"ז ע"ב איתא: "אמר אלהי ישראל, לי דיבר צור ישראל, מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים, מאי קאמר, אמר רבי אבהו הכי קאמר, אמר אלהי ישראל, לי דיבר צור ישראל, אני מושל באדם, מי מושל בי צדיק, שאני גזר ומבטלה", ופירש רש"י: "צור ישראל - מושל באדם אני, מי מושל בי, צדיק מושל בי, ומבטלה".

הנהגת המזלות בדרך הטבע הוא בחינת הסתרת פנים, וכשנשלמת האמונה השכינה מנקשת שניהג ה' יתברך את ישראל פנים בפנים על ידי השגחה לבד כי הצדיק מבטל: בפרפראות לחכמה כתב עוד לברא בזה, כי מבואר במאמר אית לן בירא סימן ל"א, שהנהגת המזלות

מוצאות הַפָּה, שְׁעַל־יָדָם כָּל הַעֲפוּ"ם פּוֹנִים לְאֲמוֹנַת
יִשְׂרָאֵל לְעֵבְדוֹ שָׂכָם אַחַד, כְּמוֹ שִׁבְתוֹב: "אִז אֶהְפֵּךְ
אֶל כָּל הָעַמִּים שִׁפְּהָ בְּרוּרָה וְכוּ". עַלֹּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל

וְזֶהוּ: "וַיִּסַּב אֱלֹקִים וְכוּ". אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ (שְׁמוֹת פ'
ב): וַיִּסַּב לְשׁוֹן סַעֲדָה, הֵינּוּ לְשׁוֹן הַסַּבָּה.
וְחַמְשִׁים – אַחַד מִחֲמִשָּׁה (כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י שם), הֵינּוּ חֲמִשַּׁת

ביאורים

חמישה מהיהודים יצאו ממצרים, וארבעה חלקים מתו בשלושת ימי אפילה (כמו שפירש"י שם). ורמזו בזה, הֵינּוּ חֲמִשַּׁת מוֹצְאוֹת הַפָּה שעל ידם יוצא הדיבור, שהם החיך והגרון והלשון והשפתיים והשיניים, והיינו ש'חמישה' זהו בחינת הדיבור, שְׁעַל יָדָם כָּל הַעֲפוּ"ם – הגויים פּוֹנִים לְאֲמוֹנַת יִשְׂרָאֵל לְעֵבְדוֹ שָׂכָם אַחַד, כְּמוֹ שִׁבְתוֹב: "אִז אֶהְפֵּךְ אֶל כָּל הָעַמִּים שִׁפְּהָ בְּרוּרָה וְכוּ" לקרוא כולם בשם ה', לעבדו שכם אחד, וכמבואר לעיל באות ה', שעל ידי התענית מעלים את ניצוצי הדיבור שהוא השכינה מבין הקליפות ומדבקים את אחורי הקדושה, ואז רוצים הקליפות לינוק מפני הדיבור, דהיינו מפני השכינה, ואז השכינה מוציאה את ניצוצות הקדושה מבין הקליפות ואין להם חיות, ואז הגויים שיניקתם מהקליפות

עתה יתבאר כיצד המבואר במאמר זה רמז בפסוק:
"ויסב אלקים את העם דרך המדבר וכו".

וְזֶהוּ הַרְמוֹז בַּפְּסוּק שְׁהוּבָא בַּתְּחִילַת הַמֵּאמֵר: "וַיִּסַּב אֱלֹקִים וְכוּ" אֵת הָעַם דְּרַךְ הַמְּדַבֵּר יָם סוּף, וְחַמּוּשִׁים עַלּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְץ מִצְרַיִם". ורמזו בזה, כִּי אֵיתָא – מוּבָא בְּמִדְרָשׁ (שְׁמוֹת פ' ב): "וַיִּסַּב" – לְשׁוֹן סַעֲדָה, הֵינּוּ לְשׁוֹן חֲסִבָּה, שְׁהַקְב"ה דַּאֵג לְיִשְׂרָאֵל שִׁיְהִיָּה לְהֵם אוֹכֵל בְּמִדְבַר. שְׁהוּרִיד לְהֵם אֵת הַמֶּן, וְרַמְזוּ בְּזֶה עֲנִין הָאֲכִילָה לְאַחַר תִּיקוּן הָאֲמוּנָה בְּשְׁלִימוֹת, שְׁעַל יְדֵי זֶה מְבַרְרִים מֵהַמֵּאכֵל אֵת הָרַע וְהַקְּלִיפוֹת שְׁבוּ, וְאִז נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הָאֲכִילָה יְחוּד שֶׁל הַקְּב"ה וְשְׁכִינְתוֹ פָּנִים בְּפָנִים. וְבַהֲמִשְׁךְ הַפְּסוּק רַמְזוּ כִּיצַד זוֹכִים לְתִיקוּן הָאֲמוּנָה בְּשְׁלִימוֹת, וְזֶהוּ: "וְחַמְשִׁים", וְדַרְשׁוּ עַל כֵּךְ רַבּוּתֵינוּ ז"ל: "אַחַד מִחֲמִשָּׁה", (שְׁרַק אַחַד

עיונים

שם הם אותם שהתגברה עליהם קליפת מצרים, בחינת שלושה שרי פרעה, ונפלו בקושיות ואפיקורסות שאין עליה תשובה, שעל זה נאמר "כל באיה לא ישוכן", והוכרחו למות במכת חושך. והתיקון לזה היה על ידי שיצאו ישראל ממצרים שהוא מיצר הגרון, וממילא ניצלו מהאפיקורסות והקושיות האלו, וזה נעשה על ידי היחוד של הקב"ה ושכינתו אחר באחור, שזה נעשה על ידי התענית והרעב שהתענו ישראל במצרים מרוב השעבוד, ואז מתדבקים אחורי הקדושה, ומתגלים הפנים של הקדושה, ואז הקליפות רוצים לינוק מפני הקדושה, שזה הענין שנהפך לב פרעה ועבדיו אל העם, ואמרו מה זאת עשיתנו כי שלחנו את ישראל מעבדנו, והיינו שרצו שוב לינוק מהקדושה, אבל כל זה היה מכונן מה' יתברך להוציא בלעם מפייהם, כי על ידי שרדפו אחר ישראל טבעו בים, וישראל הוציאו מהם את ניצוצות הקדושה, שזהו בחינת ביזת הים.

ועל ידי זה שיוצאים מהקליפות ניצוצות הקדושה זוכים לבידור המאכלים, שזהו ענין "ויסב אלקים", בחינת סעודה, שנאמר על המן, כי הנה המן נאמר עליו "לחם אבירים אכל איש", שהיה נבלע באבירים ולא היה ממנו שום פסולת, והיינו משום שהיה מאכל מבורר לגמרי מאחיות הקליפות, והוא מזון שמלאכי השרת ניזונים ממנו, והמצה שהוציאו ממצרים טעמו בה טעם מן, ומבואר לעיל בסימן נ"ו שהכוונה היא שגם המצות שאכלו עד שירד המן היה גם כן בבחינת ובקדושת המן, והיינו שהיה גם כן מאכל שנתברר, ועל ידי אכילת מאכל זה נעשה יחוד של הקב"ה ושכינתו פנים בפנים.

שעד עתה לא היתה אמונתם שלימה שעל ידי זה בא חרון אף והסתרת פנים חס ושלוש כנ"ל, וזה "כי כמוך כפרעה וכו", כי אתה אינך ידוע אלא מהגלוי אל הסתום, ועל כן אדרכא, על ידי שהנהגתך מלוכשת ומכוסה בדרך הטבע לפיכך טעו כל אחד לפי טעותו, אבל כשתעשה נפלאות ותשנה הטבע על ידי תפלת הצדיק, על ידי זה בעצמו תהיה האמונה נשלמת אצלם כנ"ל.

הקשר בין הפירוש הפשוט של "ויסב אלוקים" למאמר זה

ויסב אלוקים: אפשר לקשר את הפירוש הפשוט לפירושו של רבינו ז"ל, כי מה שהסיב ה' יתברך את בני ישראל דרך המדבר ים סוף ולא דרך ארץ פלשתים, משום שחשש שינחם העם בראותם מלחמה, זהו ענין הקושיות שיש עליהם תשובה, שהם רואים שבאה עליהם מלחמה אף שרצונם לעלות לארץ ישראל ולהתקרב אל הקדושה, וממילא הם יכולים להחלש באמונתם ולשוב למצרים, שהם מיצר הגרון, שהם כנגד האמונה, ואמנם זהו קושיא שיש עליה תשובה, כי יש הרבה טעמים למה יש מלחמות ומניעות בדרך אל הקדושה, ולתקן ענין זה הוצרכו לאכילת המן שהוא בחינת לימוד הפוסקים, כמבואר לעיל בסימן נ"ו שהמן הוא דעת גדול, בחינת מחלוקת לשם שמים, שמתברר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, נמצא שנעשה שלום בין המחלוקת רדקושה, וכן תיקנו ענין זה על ידי קבלת התורה, שאז קיבלו את ההלכות הפסוקות, ונתבטלה המחלוקת רדקושה.

והענין שעלו חמושים מארץ מצרים, זהו משום שמתו ארבע חמישיות מישראל בשלושת ימי אפילה, ואותם שמתו

לְבָרְכָהּ (ב"ד פ' לח): "חֲבוּר עֲצָמִים אֶפְרַיִם הִנָּח לוֹ" (הושע ה) – שְׁבִשְׁשֵׁי שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, אֶפְלוּ עוֹבְדֵינּוּ בּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, מוֹחֲלִין לָהֶם, אֲבָל: "חֲלַק לָבָם עֵתָה יֵאָשְׁמוּ" (שם י) – כִּי עַל־יְדֵי הַמַּחֲלָקָת בְּאֵין כְּפִירוֹת כִּנְ"ל, וְכָל אֶחָד אֹחֵז בְּדַעְתּוֹ, מֵאֲחֵר שְׂאִינִים בָּאִים וּמִתְנַעְדִים יַחַד לְדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ לְהַפְכוֹ לְדַעְתּוֹ, וְאֶפְלוּ יָבֹאוּ יַחַד וְיִדְבְּרוּ זֶה עִם זֶה, לֹא יָשׁוּב מִדַּעְתּוֹ, מִחֲמַת הַנִּצְחָחוֹן שֶׁל הַמַּחֲלָקָת. אֲבָל כְּשֵׁשֵׁי שְׁלוֹם, אֶפְלוּ עוֹבְדֵינּוּ עֲבוֹדַת־זָרָה מוֹחֲלִין לָהֶם, כִּי עַל־יְדֵי הַשְׁלוֹם בְּנֹדָאֵי יִתְבַּטַּל הַעֲבוֹדַת־זָרָה וְהַאֲפִיקוֹרְסוֹת שֵׁשֵׁי לְכָל אֶחָד מֵהֶם, עַל־יְדֵי שְׂיַדְבְּרוּ זֶה עִם זֶה וְיָשִׁיבוּ זֶה אֶת זֶה מִדַּעְוֹתָיו הָרַעוֹת וְהַכְּפִירוֹת, וּבְנֹדָאֵי יָבֹאוּ לְאִמּוּנָה שְׁלֵמָה וְיִשְׁרָה עַל־יְדֵי הַשְׁלוֹם, כִּנְ"ל וְכַמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר:

(עַד פֶּאן לְשׁוֹנוּ ז"ל)

שְׂדָךְ לְאוֹת ב': וְזֶה: "שְׁלוֹם" רֵאשִׁי־תְבוּת: וְדַע מ'ה שְׂתִּשְׁבִּיב לְאֶפִיקוֹרוֹס, כִּי עַל־יְדֵי הַשְׁלוֹם יוֹדַע לְהִשְׁבִּיב עַל אֶפִיקוֹרְסוֹת שְׁבַלְבוּ כִּנְ"ל – עֵינֵי שָׂם. וְגַם עַל־יְדֵי הַשְׁלוֹם שֵׁשֵׁי בֵּין יִשְׂרָאֵל בֵּין אֶחָד לְחֲבֵרוֹ, גַּם עַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטַּלִּין הַאֲפִיקוֹרְסוֹת, כַּמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר. וְזֶה שְׂאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים

ביאורים

משליכים את אליליהם ופונים לאמונת ה' יתברך. וזהו 'אחד' – לעברו שכס אחד, שנעשה על ידי 'מחמישה' – הדיבור (פרפראות לחכמה). ומה שנאמר: "עלו בני ישראל מארץ מצרים" – ממצר הגרון. הינו, על ידי עלות בני ישראל מראשי התאוות הנ"ל, ממצר הגרון הנ"ל, על ידי הדבור שהוא השכינה שעולה מראשי התאוות שהתגברו עליה והמשיכונה לבחינת גלות מצרים, בחינת 'מיצר הגרון', מחזור את העכו"ם – הגויים לְאִמּוּנַת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה עֶפְרָק קִשׁוּמֵי הָאִמּוּנָה, בְּחִינַת 'מִתְקַשְׁטָא בְּקִשׁוּמֵי דְלֵא הוּ' – מִתְקַשְׁטָא בְּקִשׁוּטִים שֶׁלֹּא הֵיוּ, שֶׁמִּקְרָבִים אֶל הָאִמּוּנָה בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא הֵיוּ מְקוֹרְבִים לָהּ. וְעַל יְדֵי אִמּוּנָה בְּשְׁלֵמוֹת, הָאָדָם יִכּוֹל לְבַרֵּר אֶת הַמֵּאכֵל מֵאֲחִיזַת הָרַע וְהַקְּלִיפּוֹת שְׁבוּ, אֲזִי הַתְּרָה אֲבִילָה, בְּחִינַת 'וַיִּסַּב', וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי אֲכִילַתוֹ יַחֲדוֹ שֶׁל הַקְּבִי"ה וּשְׁכִינָתוֹ פָּנִים בְּפָנִים.

(עַד פֶּאן לְשׁוֹנוּ שֶׁל רַבֵּינוּ ז"ל)

עֵתָה יִתְבַּאֲרוּ כַּמָּה הוֹסֵפוֹת הַשִּׁיבוֹת לְמֵאמֵר זֶה.

שְׂדָךְ לְאוֹת ב' שְׁמוּבָא שֵׁם: וְזֶה: "שְׁלוֹם" רֵאשִׁי־תְבוּת: וְדַע מ'ה שְׂתִּשְׁבִּיב לְאֶפִיקוֹרוֹס, כִּי עַל יְדֵי הַשְׁלוֹם שֵׁשֵׁי שֵׁשֵׁי עַל יְדֵי לִימוּד הַפּוֹסְקִים, שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמַחֲלֻקַת הַתְּנָאִים וְהָאִמּוֹרָאִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַחֲלֻקַת שְׁבַקְדוּשָׁה, שֶׁהִיא שׁוֹרֵשׁ מַחֲלֻקַת הַיֵּצֵר הָרַע שְׁבַלְבוּ, עַל יְדֵי זֶה יוֹדַע לְהִשְׁבִּיב עַל אֶפִיקוֹרְסוֹת שְׁבַלְבוּ כִּנְ"ל,

גם זה שידך לאות הנ"ל:

מהמחלקת נעשה הלכות, במבאר בתהלה לך, עין שם היטב. מבאר שם, שההלכות הם תקון המחלקת, כי חוזר ומתפך הצרופי אותיות של המחלקת להלכות, במבאר שם. עין שם מה שכתוב שם, שהצדיק לומד אלו הצרופין של המחלקת, ועושה מהם צרופ הלכה וכו', עין שם. וזהו בחינת מה שמבאר כאן, שצדיקין ללמד הלכות, דהינו פוסק, בשביל תקון המחלקת, והבן:

שידך לאות ה': גם כי עקר כל הדברים הן התהלה, כי כל התחלות קשות מחמת שיוצא מהפך אל הפך וכו' בנ"ל. ועל-כן בכל פעם ופעם שנוסע להצדיק, צריך שיראה שיבוא בכל פעם מחדש, לא כמו שכבר היה אצל הצדיק ועכשו הוא בא פעם שנית, רק כמו שלא היה מעולם אצל

הצדיק, ויהיה אצלו כמו שפא עכשו מחדש פעם ראשון. כי עקר הוא ההתחלה, כי כל התחלות קשות בנ"ל, נמצא שעקר כח העבודה של כל הימים אינו אלא ההתחלה בנ"ל, עין שם, וכפי הכח וההתלהבות של ההתחלה בן הולך ומתנהג בעבודתו, כי עקר היא ההתחלה בנ"ל. על-כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, כי בן ואולי לא היתה התחלתו בראוי, ואם-כן גם כל עבודתו אינה בשלמות בראוי, כי הכל מתנהג כפי ההתחלה. על-כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, ולבוא להצדיק מחדש בכח התלהבות גדול והתנברות חדש לעבודת השם ותפלה, כדי שתהיה עבודתו בראוי כפי כח ההתחלה בנ"ל. וכן בכל פעם ופעם צריך לחשש חששא זו, בן לא התחיל עדן בראוי, וצריך להתחיל ולבוא להצדיק בכל פעם מחדש:

ביאורים

גם זה שידך לאות הנ"ל.

מהמחלקת נעשה הלכות, במבאר בתהלה לך, עין שם היטב. מבאר שם, שההלכות הם תקון המחלקת, כי חוזר ומתפך הצרופי אותיות של המחלקת להלכות, במבאר שם. עין שם מה שכתוב שם, שהצדיק לומד אלו הצרופין של האותיות של דברי המחלקת שהמתנגדים מדברים עליו, ועושה מהם צרופ הלכה וכו', עין שם. וזהו בחינת מה שמבאר כאן, שצדיקין ללמד הלכות, דהינו פוסק, בשביל תקון המחלקת, והבן.

כמו שכבר היה אצל הצדיק ועכשו הוא בא פעם שנית, רק כמו שלא היה מעולם אצל הצדיק, ויהיה אצלו כמו שפא עכשו מחדש פעם ראשון. כי עקר הוא ההתחלה, כי כל התחלות קשות בנ"ל, נמצא שעקר כח העבודה של כל הימים אינו אלא ההתחלה בנ"ל, עין שם, וכפי הכח וההתלהבות של ההתחלה בן הולך ומתנהג בעבודתו, כי עקר היא ההתחלה בנ"ל. על-כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, כי בן ואולי לא היתה התחלתו בראוי, ואם-כן גם כל עבודתו אינה בשלמות בראוי, כי הכל מתנהג כפי ההתחלה. על-כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, ולבוא להצדיק מחדש בכח התלהבות גדול והתנברות חדש לעבודת השם ותפלה, כדי שתהיה עבודתו בראוי כפי כח ההתחלה בנ"ל. וכן בכל פעם ופעם צריך לחשש חששא זו, בן לא התחיל עדן בראוי, וצריך להתחיל ולבוא להצדיק בכל פעם מחדש.

עיונים

ביאור הענין שמהמחלוקת נעשה הלכות

מהמחלוקת נעשה הלכות: בפרפראות לחכמה כתב לבאר, כי מה שכתוב כאן שמהמחלוקת נעשה הלכות וכו', זה שייך גם כן לאות ב', היינו שלעיל מבאר, איך שגם על ידי השלום שיש בכלל העולם בין אחד לחבירו נתבטל גם כן האפיקורסית, וכאן מבאר שזה השלום בכלל נמשך גם כן על ידי לימוד הלכות וכו'.